

Cimbora

kíváncsi diákok lapja

2024.
március

Meghosszabbítottuk a határidőt március 20-ig!

16. Cimborá Kaláka Műhely

V–VIII. osztályos diákoknak

A 2024 márciusáig zajló megmérettetés nyertesei részt vehetnek a nagy nyári találkozón, az ötnapos közös játékon és műhelymunkán a lap szerkesztőivel, szerzőivel és a sepsiszentgyörgyi FöldSzint kreatív csapatával. A képzőművészeti és az irodalmi műhelybe összesen 20–25 pályázó nyerhet meghívást. Feltétel, hogy V–VIII. osztályos legyél!

KÖZELÍTŐ / Képzőművészeti pályázati felhívás

Készítsetek egy vázlatot, amely lehet rajz, festmény, fotó, makett stb., és amelyben a KÖZELSÉG témára reflektáltok. A távolság ellenpárja, és ez azt is feltételezi, hogy valami olyasmit vizsgáltok alaposan, részletekbe merülve, ami titeket nagyon-nagyon foglalkoztat. Így az igaz lesz, valódi, nem mellébeszélés. Ebből csak jó sült ki! Ha a szakmai zsűrinek tetszik az elindított gondolat, amit felvázoltatok, a témát megbeszélhetitek velünk, kibonthatjátok, kidolgozhatjátok a nyári ötnapos Cimborá-műhelyben!

Az elképzeléseket bemutató dokumentumot, fotót csatolmányban küldjétek el 2024. március 20-ig a cimborapalyazat@gmail.com címre. Az e-mailben tüntessétek fel a neveteket, az iskolát, ahova jártok, és hogy hányadik osztályosok vagytok, valamint egy felnőtt (szülő, tanár) nevét, telefonszámát. A Tárgy rovatba írjátok oda: Közelítő.

A FöldSzint csapata: Ilyés Réka, Fekete Zsolt, Simon László, Vetrő-Bodoni Barnabás

Irodalmi alkotói pályázat

Verset, mesét, történeteket írsz, és szeretnéd megmutatni azokat másoknak is? Küldd el irodalmi próbálkozásaidat nekünk!

A pályamunkákat csatolmányban várjuk 2024. március 20-ig a cimborapalyazat@gmail.com címre. Az e-mailben tüntessétek fel a neveteket, az iskolát, ahova jártok, és hogy hányadik osztályosok vagytok, valamint egy felnőtt (szülő, tanár) nevét, telefonszámát. A Tárgy rovatba írjátok oda: Irodalmi alkotói pályázat.

A határidőig folyamatosan várjuk alkotásaitokat, a legjobbak megjelennek folyóiratunk *Ti írtatok* rovatában, és szerzőjük meghívást nyer az ötnapos nyári nagy találkozásra, a 16. Cimborá Kaláka Műhelybe. A beérkezett pályamunkákat a Cimborá szerkesztői, *Lövetei Lázár László, Mátyás Noémi és Szonda Szabolcs* értékelik.

A Cimborá Kaláka Pályázat csapatverseny-felhívása a 10. oldalon!

DIÁKOK ÉS
TANÁROK
FIGYELMÉBE

Cimborá

kíváncsi diákok lapja

2024. március, XXXIV. évfolyam

Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimborá árát a Kovászna Megyei Művelődési Központ
bankszámlájára várjuk:

Cont IBAN: RO38TREZ25621G331600XXXX
CIF: 4404389

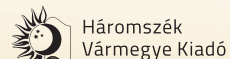
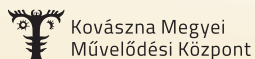
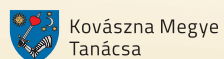
Trezoreria Municipiului Sfântu Gheorghe

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Gazdasági felelős: Farkas Anna
Munkatársak: Csillag István, Jakab Villő Hanga, Kónya Éva,
Köllő Zsolt, Kuszto Anna, Lövetei László, Mátyás Noémi,
Nádasdi Csilla Emese, Szonda Szabolcs, Szócs Imre,
Szócs Domokos, Vetrő-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

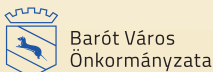
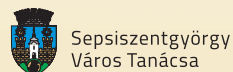
A borítón Búzasi Gyopár illusztrációja
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a Háromszék Vármegye Kiadó • Kovászna Megyei Művelődési Központ
Fenntartó: Kovászna Megye Tanácsa, Kovászna Megyei Művelődési Központ
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában

Cimborá-szerkesztőség: Szabadság tér 2. szám,
520055 Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com / Web: www.cimborá.net

FENNTARTÓK

TÁMOGATÓK

Tartalom

Cimbirodalom • Kamaszoké

Horváth Benji: Damian és a csillagok tánca (5.) – Egyezkedés és ámulat ..... 4. oldal

Réjean Ducharme: Lenyel a világ (hatodik részlet) – Elválás (Szócs Imre fordítása) ..... 6. oldal

Csak 1 vers / Lövetei Lázár László rovata

Kukorelly Endre: Én múltó földi örömkben éltem ..... 8. oldal

Cimbirodalom

Szócs Imre: Fehér történet – 10. Találkozás ..... 9. oldal

Hónapfókusz / Kuszto Anna rovata

Ablak egy közös történetre – Petr Sís: A fal ..... 11. oldal

Szín-tér / Vetrő-Bodoni Barnabás rovata

Kedves szörnyek vesznek körül engem
A Szín-téren: Taylor Lee koreai-amerikai kerámiaművész ..... 16. oldal

Barangoló / Kónya Éva rovata

Ókori istenek nyulai ..... 18. oldal
A húsvéti nyúl és rokonsága ..... 19. oldal

Kamaszok / Nádasdi Csilla Emese rovata

Változtasd a félelmedet hálává! ..... 23. oldal

Cimbi olvasólámpája / Mátyás Noémi rovata

Március idusa a Költővel ..... 25. oldal

Pad alatt

Levél Cimbitől ..... 28. oldal

Rejtényvilág / Szócs Domokos rovata

Kirakós rejtény ..... 29. oldal
Locsolóvers a hálóban ..... 30. oldal

Cimbi képtára / Kónya Éva rovata

Nyulak a festészetben ..... 31. oldal

HORVÁTH BENJI

Költő, műfordító, szerkesztő, slammer, énekes. 1988-ban született Marosvásárhelyen. Ötödik verskötete, az *Emlékmű a jövőnek* 2022-ben jelent meg a budapesti Jelenkor Kiadónál.

Orbán Eszter fotója

A *Damian és a csillagok tánca* című disztópiáját 2023. novemberi számunkban kezdtük el közölni folytatásokban.

Damian és a csillagok tánca (5.)

Egyezkedés és ámulat

– Itt egy gond van csak, mélyen tisztelt Reisz kapitány – mondja Eduardo –, embereim alaposan átkutatták a Nikét, és biztosíthatom, hogy Mercedes Lima nem volt a hajón. A Niké három utasa itt áll ön előtt. Ismerem őket jól, én hívtam Hyára egy hete, hogy nekünk dolgozzanak. Bemutatom őket: Dolores Lima, hajószerelő és -kereskedő – Dolores néni savanyúan mosolygott a saloméira –, Ibrahim Nuridian Moldovean, a segédje, akit mindenki Nunuként ismer, illetve Dolores Lima unokaöccse, Damian Jadid, Mercedes Lima fia. Ők az én alkalmazottaim. A hyai törvények értelmében meg kell védenem őket.

Reisz kapitánynak megrezen a szája széle. Rövid hallgatás után szólal meg újra:

– Tisztelt Elba kapitány! Arra kérem, engedje meg, hogy kihallgassam őket.

– Természetesen, Reisz kapitány uram. Rajta, tegye fel kérdéseit.

Damian egy pillanatra megijed, de látja, hogy Dolores néni is, Nunu is elvigyorodik. David Reisz kapitány láthatóan egyáltalán nem élvezi a helyzetet, de megőrzi nyugalmát. Nyilván semmi értelme nem lett volna így a kihallgatásnak, csak úgy, ha különválasztják őket egymástól. A sárga szemű kapitány tisztában van helyzetével. Egy darabig mereven nézi a Niké három utasát, aztán alig észrevehetően elmosolyodik és Eduardóhoz fordul.

– Nem szükséges, Elba kapitány uram. Több dolgunk nincs itt. Engedelmével fel is szállnánk. Örültem.

– Örültem, Reisz kapitány. Sok sikert a továbbiakban! – mondja Eduardo.

*

Ahogy a Saloméi Harmadik Ezred Ötödik Vadászczirkálója elhagyja a Siklót, Brent Macklemore hadnagy, a hajó első embere bekíséri Reisz kapitányt az irodájába:

– Kapitány úr, megenged egy kérdést?

– Beszéljen, Macklemore hadnagy.

– Ha nem is volt ott a Nikén Mercedes Lima, miért engedte el olyan könnyen a családját?

– Óvatosnak kell lennünk a hyaiakkal, Macklemore. Ha eljön az idő, együttes erővel könnyen meg lehet hódítani őket. De egyelőre nem vagyunk még olyan erősek. Különben meg már biztosan tudom most, hogy Mercedes Lima nem volt velük. És beigazolódott még egy gyanúm. Nem jöttem volna rá, ha nem veszem észre azokat a sebhelyeket a nyakán és az alkarján. Gyermekek voltam, de pontosan emlékszem rá. Az arcáról nem ismertem volna fel, de a sebhelyekre emlékszem, arra is, mikor és hogyan kapta. Egy felrobbantott hajó szétrepülő törmelékei sebeztek meg húsz évvel ezelőtt, a Tizenhármak felkelésének utolsó napjaiban, a rumiai úrrállomáson. Szellemet láttunk ma, Macklemore. Dolores Lima nem más, mint Azaduhi Magarian.

– Úgy érte, Azaduhi Magarian még él? És akkor... Mercedes Lima valójában Anahid Magarian volna?

– Pontosán. Voltak elméletek. Mindig is túl egyszerűnek és banálisnak tűnt az a hadihajós történet.

– Engedelmével, kapitány úr, mindezek fényében még kevésbé értem, miért nem voltunk rámenősebbek. Ha egy terroristáról van szó, minden bizonnyal máshogy fogják kezelni a helyzetet a hyaiak is.

– Az a Holdőr egyértelműen a barátjuk volt, nem engedett volna a közelükbe. Nem lepődnék meg, ha ismerné a valódi kilétüket. A Holdórség befogadta a terroristákat annak idején, ezért majd megfizet, ha eljön az ideje. Ezek anarchisták – azt hiszik, figyelmen kívül hagyhatnak minden világméretű érdeket. De nálunk a labda: ők nem tudják, hogy mi tudjuk, amit tudunk.

*

– Ne haragudj a nagynénédre, Damian. Nincs könnyű dolga. Képzeld csak el, mekkora felelősség van a vállán. Ott vagy te, ott van a Niké, itt vagyok én is, és valahogy mindannyiunknak el kellene jutnunk a meteorövezetbe, ahol édesanyád fog várni ránk. Úgy kell meghoznia a döntéseket, hogy lehetőleg épségben maradjunk addig. És képzeld csak el, mennyi félelem és kétely gyötörheti. Mi lesz, ha elkapnak a saloméiak. Mi lesz, ha kiszagolja ez a Reisz kapitány, hogy hova igyekszünk, és várni fog ránk. Mi lesz, ha... érted... Mindenhol veszély leselkedik ránk, és Dolla nénédnek kell gondoskodnia róla, hogy minden rendben legyen – mondja Nunu, és jóízűen kihörpinti maradék miso levesét.

Damian egykedvűen bökdösi tányérjában a megmaradt tofudarabkákat az evőpálcikákkal. Nem válaszol. Amióta leszálltak Ithemba, Hya fővárosának hajóállomásán, Dolores néni Eduardóval elvonult tárgyalni, és Nunu megkérte, hogy kísérje el a ithembai nagypiacra, Damianban az előző órák sokkja és izgalma tömör ámulatba váltott át. Csak filmekben látott ilyen világokat, mint amelyek kitérültek a szeme előtt. Bárhova nézett, mintha mindenhol valami csoda várt volna rá. A holdfelszín alatti város terei, utcái, kertjei és nyüzsgése lenyűgözte. Sziklába vajt házak, lépcsők, ablakok egymás hegyén-hátán. Gyönyörű, díszes homlokzatok, oszlopok, viskók, kápolnák és templomok. Kávészók előtt gubbasztó emberek vízpipáztak, kockáztak, sakkoztak vagy csak társalogtak mindenféle színekben tündökölve. Táncoló dervisek, meditáló szerzetesek, nyitott fürdők gőzölgő vizében lebzselő öregek. Suhanó kimonók, díszes ékszerekkel kirakott turbánok, tetőtől talpig tetoválásokkal borított testek sűrűgtek-forogtak körülötte. Ahogy kiértek a piacra, csak még jobban ámulatbámult a színes mintákkal borított szőnyegek, ruhák, a mindenféle díszes lámpák, bútorok, ékszerek, szobrocskák, régiségek, a különböző fegyverek és szerszámok, a füvek, fűszerek és gyorskajaldák között. Nunu aranyzsályát vásárolt és fűszereket, Damian kapott tőle egy

arborai, kék-fekete-piros madármintákkal tarkított poncsót. Aztán a japán tetoválófűlkék és ruhaboltok között beültek egy kajaldába, ahol Nunu szerint „az összes világ legfinomabb miso levesét főzik”.

Az ámulat elcsendesedett benne, és most leginkább zavart érez Damian, no meg haragot a szülei és Dolores néni iránt, mert egész életében hazudtak neki. Nunu mintha látná a gondolatait:

– Azért nem mondták el neked az igazat, mert meg kellett védeniük, Damian. Nem lehetett másképp. Hidd el, ez nekik fáj a legjobban.

– És hagyták, hogy elhiggyem a hazugságokat, a történelmet, amit meg kellett tanulnom. Hagyták, hogy unalmas legyek az életem.

– Hát ha valami, az életed most már biztosan nem unalmas – mosolyog Nunu, miközben szedelőzködni kezd. – Gyere, még maradt egy hely, ahova el akarlak vinni. ▶▶

RÉJEAN DUCHARME

Lenyel a világ

(Avalée des avalés, Gallimard, 1966)
– hatodik részlet –

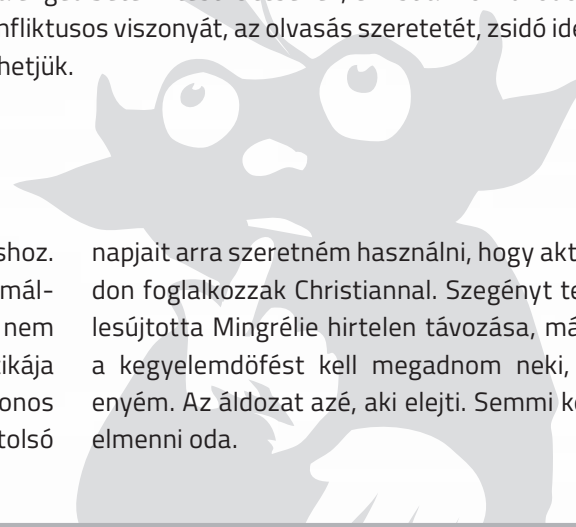
„Minden lenyel... Lenyel a túl széles folyó, a túl magas ég, a túl törékeny virágok, anyám túl szép arca” – ezekkel a sorokkal kezdődik Réjean Ducharme kanadai francia író (1941) regénye, ez a furcsa monológ, amelyből egy különös, lázadó kislány története bontakozik ki. A könyvből 2023 októberétől közlünk részleteket.

Az alábbi részlet a főhős kislány, Bérénice vívódásaiba enged betekintést. Öccséhez, Christianhoz fűződő érzelmeit, vezetéknevén, Einbergnek szólított apjával való konfliktusos viszonyát, az olvasás szeretetét, zsidó identitásával kapcsolatos ellentmondásos érzéseit is megismerhetjük.

Elválás

Einberg Kaliforniába küldött. Csatlakozom a kórushoz. Újra látom Constance Chlore-t. Az utazás emberré formálja az ifjúságot. Az utazás ugyanakkor semmilyené nem formálja az öregeket. Amióta Einberg hazajött, a taktikája semmit sem változott: még soha nem volt ennyire azonos önmagával. Semmi kedvem Kaliforniához. A nyár utolsó

napjait arra szeretném használni, hogy aktív módon foglalkozzak Christiannal. Szegényt teljesen lesújtotta Mingrélie hirtelen távozása, már csak a kegyelemdőfést kell megadnom neki, és az enyém. Az áldozat azé, aki elejti. Semmi kedvem elmenni oda.

▶▶ Átvágnak a piacon, kis utcákon mennek végig. Kisebb erdő szélére érnek, keskeny ösvény vezet a sűrűjébe. Az ösvény egy rétre ér ki, amelynek a közepén kisebb kőépület áll. Falait, oszlopait kőszobrok borítják: kígyók, madarak, farkasok, szarvasok és egyéb, Damian számára ismeretlen állatok.

– Ibrahim – szólal meg egy hang a kőépület ajtajából. Damian csodálkozva veszi észre a törökülésben gubbasztó öregasszonyt a fűben.

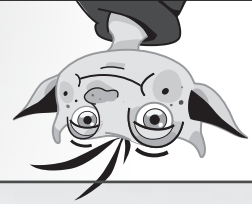
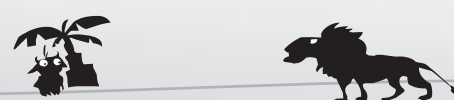
– Aru Aru titkos szeretete legyen veled, imaya – mondja Nunu. *Imaya*, ismerte ezt a szót Damian, az arborai erdőlakók szent embereit nevezték így, akik az Erdő Szellemének, Aru Arunak közvetlen tanítványai voltak. Sokan varázslóknak tartották őket, és féltek tőlük. Homlokán tetoválás: Arbora kék holdja. Nunu leül az imayával szemben, és int Damiannak, hogy ő is így tegyen. Elővesz a belső zsebéből egy szelencét, amelyben valamiféle fűszer lehet, és átnyújtja az öregasszonynak, aki megszagolja, elteszi, és csak azután nyitja ki nagy, szürke, ködös szemét. Alig látszik a pupillája, bizonyára vak, gondolja Damian.

– Többet látok, mint gondolnád, fiam – mondja az imaya, és kinyújtja a tenyerét. – Add ide a kezéd.

Damian kérdően néz Nunura, aki mosolyogva odasúgja, hogy ne féljen. Damian belenéz a szürke szemekbe, és behelyezi kezét az imaya száraz, ráncokkal borított tenyerébe. A fél pernyi kínos csendben csak a tücskök ciripelését lehet hallani. Damian bizsergést érez szétfutni a testében, és nem mer levegőt venni.

– Jól van – mondja az imaya, és elengedi Damian kezét. – Hosszú út áll előtted, Damian. Figyeld a Csillagok Táncát, a Nagy Kígyót, ne félj tőle álmaidban. Az ő gyermekei vagyunk mindannyian. Most zavar van a lelkedben, és nem tudod, ki vagy. De még nagyobb dolgok fognak feltárulni előtted, mint gondolnád. Eljön az idő, amikor neked kell majd vigyáznod azokra, akik vigyáztak rád addig. Amikor majd eljön az idő, hogy vissza kell adnod magad a Csillagok Táncának. Aru Aru titkos szeretete legyen veled, fiam.

(folytatjuk)

Félrevonom Einberget, és azt mondom neki:

– Tudom, azért küldesz Kaliforniába, hogy megóvj a feleséged kártékony hatásától. Semmi szükség erre. Nincs hatalma fölöttem. Gyűlölöm: ezt ő is megmondhatja. Minden, amit mond, az egyik fülelen bemegegy, a másikon kijön. Ez így van, szavamat adom. A feje tetejére is állhat, nem talál fogást rajtam.

Einberg nem akarja megérteni, amit mondtam, hitelt sem próbál adni a szavaimnak.

Itt Constance Chlore-ral vagyok egy ülésen a buszon. A szállodában egy szobában alszunk. Feledtettem velem, hogy a száműzetés miatt elszalasztom Christiant. Szegény sebzett volt, vértócsában úszott. Már csak a kegyelemdőfést kellett volna megadnom. Minden sebesült lény megadja magát. Egyszer találtam egy gödörben egy hollót, egy szép, nagy hollót, amelynek olyan hosszú szárnyai voltak, mint a karom. Halálán volt. Karjaimba vettem. Nem ellenkezett. Jó érzés egy ilyen nagy madarat tartani a karjaidban. Hogy mentsem a menthetőt, írtam neki: „*Drága Christian, nagyon hiányzik a barátságod. A kettőnk barátsága feledtetni velem a sziget rágcsálóit és rovarait. A nyáron történt botlásodat megbocsátom. Kitéröltem az emlékezetemből. Tudom, hogy igazából te sokkal többet szenvedtél, mint én, és gyorsabban szeretnéd feledni, mint én.*

Remélem, hogy miután rendet raktál a szívedben, újra megtalálom benne a helyem. Gondolom, még megvan neked, hogy nem vagyok nagy növésű, nem foglalok túl sok helyet. Einberg az oka, hogy el vagyunk választva egymástól, és én most itt vagyok, távol tőled és távol magamtól. Megmondhatod neki, hogy utálok és megvetem őt. Megmondhatod neki, hogy csak az idejét pazarolja a fogcsikorgatással és a hadakozással. A gyűlölködése és az ármánykodásai nem árthatnak a minket összekötő kapocsnak. Tiszta szívből öllelek, hogy jobban légy. A te húgod, Bérénice, aki szeret és mindig szeretni fog.”

Rákaptam az olvasás ízére. Minden utamba kerülő könyvbe belevetem magam, és addig ki nem jövök belőle, amíg a függöny le nem gördül. Minden könyv egy világ, kezdettel és véggel. A könyv minden lapja egy város. Minden sor egy utca. Minden szó egy otthon. A szemeim bejárják az utcát, benyitnak minden kapun, behatolnak minden otthonba. A tevéformájú házban egy tevé lakik. Az ólban meg juh.

Imádom az utazásról szóló könyveket. Az éjszakát a *Marco Polo utazásaiban* töltöttem. A legszebb kalandokat éltem át, de már nem is tudom, hogy pontosan mit. Nem próbálok mindenre emlékezni abból, ami egy könyvben történik. Ma reggel, amint kiléptem a könyvből, kellemes részegséget és tágasságot éreztem, nagy türelmetlenséget, fantasztikus vágyat. Ez minden, amit egy könyvtől várok, hogy ilyen erőt és bátorságot kapjak tőle, hogy azt

érezzem, több élet van, mint amennyit át lehet élni, hogy sürgős tettekre ösztökéljen. Amíg az éjszaka összes szava úgy siklott át a retinámon, mint az óceán vize az óceánjáró oldalán, a kevés szó, amelyet megjegyeztem, kitérölhetetlen jelet hagyott az agyamban. Nagyon élénken megmaradt például az a rész, ahol a kínai császár menlevelet ad Marco Polónak, „*hogy szabadon járhasson az egész világon.*”

Háború tört ki Izrael és az arabok között. Schneider rabbi elfülő hangon számol be róla. Jahve fújja a kürtöket, és veri a dobokat minden szívben. A földje és a népe veszélyben forog. Jahve dühös, és mindenkit felzavar álmából. A föld négy sarka felé kiáltja: „*Judit! Dávid!*”

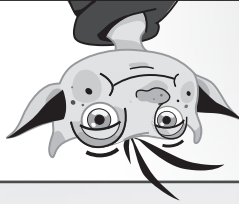
– Judit és Dávid mi vagyunk, gyermekeim, ti és én. Én megyek. Ti is mentek. Néhányatok már ott is van.

Valóban, több nagybácsi, unokatestvér és néhány kórustag apja már hajóra szállt. Nem mondhatom, hogy teljesen hidegen hagy. Ha jobban hegyezem a fülem, mintha engem is szólítanának: „*Judit! Dávid!*”

(folytatjuk)

Fordította: Szócs Imre

Bahget Iskander felvétele

KUKORELLY ENDRE

Én múltó földi örömeimben éltem

Nagypénteken egész nap
sütött
megrőtt a fű
nagy- s egyszerű volt mindez
egész egy-
s nagyszerű

alant bogár repült és
fönn
madár repkedett
nagy szombati cseresznye-
virágzás
felett

vasárnap is virágzott
s minden
tovább nőtt
élénk madáracsicsérgés
s bogár-
zugás között

csak hétfőn némi felleg
és szél
keletkezett
megváltoztak azonnal
harmadnap
mindenek.

Az *Élet és Irodalom* 2019. június 14-i számában jelent meg először Kukorellynek ez a húsvéti verse, ki is mentettem magamnak azonnal, „valamire még jó lehet” alapon. Két évvel később a költő beválogatta a verset *Istenem, ne romolj* című kötetébe is, kisebb-nagyobb módosításokat eszközölve a szövegben. Szerintem az eredeti változat jobb, itt és most az első közlést olvashatjuk.

Essünk túl gyorsan a vers külső leírásán: mindenki látja-hallja, hogy négy versszakról, hibátlan negyedfeles és hármass jambusokról, illetve félrímekekről van szó (a *nőtt/között* rímre pár szó erejéig még visszatérek). Mindezek után vegyük szemügyre komolyabban is a szöveget.

Ami a címet illeti, annyira szép, hogy az olvasó rögtön gyanút fog: itt valami huncutságról lehet szó – ilyen szép verscímet nem talál ki csak úgy az ember! Rövid kutakodás után kiderül, hogy a cím az „Ó, drága Jézus, vajon mit vétettél” kezdetű evangélikus egyházi énekből származik. Akkor viszont idézőjelbe kellett volna tenni, elvégre vendégszövegről van szó – gondolná a gyanútlan olvasó. Szerintem viszont egyáltalán nem kell az idézőjel, meg is magyarázom, hogy miért!

Az első bekezdésben „húsvéti” versnek neveztem Kukorelly szövegét, és ha a vers első szavát, a Nagypénteket idézem (így, nagybetűvel!), akkor igazam is van. A szerző viszont gyorsan eloszlatja a tévhitet: nagyszombatból nála jelzős szerkezet lesz („nagy szombati cseresznye- / virágzás”), húsvétvasárnapból pedig szimpla, „egy- s nagyszerű” vasárnap. Nyilvánvaló tehát, hogy Kukorelly nem az egyházi ünnepkörre figyel, szó nincs nála a kereszthalált szenvedett, majd feltámadt Krisztusról. Semmi transzcendencia-utalás, csak „múltó földi örömeim”, mint amilyen a „napsütés”, „fűnövés”, „bogárzugás”, „madárrepkedés”, „cseresznyevirágzás”, „némi felleg” és „szél”. Hát ezért nem kell az idézőjel az egyházi énekből származó verscímben, annak ellenére sem, hogy az utolsó két sor mégiscsak ünnepi hangulatba ringatja az olvasót, olyannyira, hogy végül kénytelenek leszünk megállapítani: nyomorult földi életünkben bizony épp a „napsütés”, a „bogárzugás”, a „cseresznyevirágzás” stb. jelenti a transzcendenciát.

Említettem, hogy a *nőtt/között* rímre visszatérek egy kicsit. Nos, Kukorelly a kortárs magyar irodalom egyik legszabadabb figurája. Irigylésre méltó az a magától értetődő természetesség, ahogy a magyar nyelvvel gyurmázik: ha jambikus hangzásra van szüksége, megrövidít egy szótagot („zugás” a zúgás helyett), ha meg úgy kívánja a rím, „nő” igénkhöz hozzátold egy szótagot (mint az idézett rím). Ront vagy javít, de nem henyel – s teszi ezt pályája kezdete óta.

Március van, itt a húsvét. Hajrá, feleim, ünnepre fel!

Kukorelly Endre 1951-ben született Budapesten. József Attila-díjas író, költő, újságíró, kritikus. Sajátos humorú gyerekverskötetete, a *Samunadrág* 2005-ben jelent meg a Kalligram Könyvkiadó gondozásában. (Kép forrása: Wikipédia, Szilágyi Lenke felvétele)

SZŐCS IMRE

Fehér történet

10. Találkozás

Becsukta az ajtót, visszatolta a rozoga széket támasztéknak. Fázott. Gyorsan tüzet rakott a kályhában. Rémülten vette tudomásul, hogy tűzifakészlete alaposan megcsappant. Lassan nem marad sem krumpli, sem fa a tűzre. Kint süvített a szél. Az elemek rövid szünet után ismét átadták magukat a tombolásnak.

A kályhában már jó ideje ropogott a tűz, mégis nagyon lassan melegedett a levegő a házban. A ládapat aljában talált néhány rongyos takarót, mindent magára csavart, amivel a hideg ellen védhette magát. Az átforrósodott kályhalap végre kezdte megtörni a szobában uralkodó hideget. Bevacolta magát az ágyba, és próbált elaludni, de nem jött álom a szemére. Rázta a hideg, és éhes volt. Ekkor eszébe jutott a megmaradt főtt krumpli. Eltörte, megette a felét, a másik felet visszatette az asztalon álló, rozsdás fazékba. Újból próbálkozott az elalvással. Lehunyta a szemét, és próbált kellemes dolgokat maga elé képzelni. Felidézte a nyári napokat, amikor a juhokat és a kecskéket őrizte a házuk fölé magasodó hegy oldalában. Azok voltak a legzavartalanabb pillanatok. Ilyenkor megállt az idő, az állatok nyakában csilingelő csengettyű nyugtatóan monoton hangja, a madarak önfelelt csivitelése egy másik dimenzióba röpítette, ahol minden könnyebb volt, a levegő selymesebben cirógatott, a színek eleve-
nebben égtek.

Bár még mindig rázta a hideg, hamarosan az álom és az ébrenlét határán evickélt. Látta a szoba fehérre meszelt falát, az ajtót, a fogast, a rajta lógó rongyos göncöket, a kályhát, amelyből andalító duruzsolás hallatszott, bár a melege alig érződött. A dolgok körvonalai lassan elmosódtak, a fakó színek egybefolytak. Az ágy finoman megbillent, ringatózni kezdett, és vele együtt az egész ház, mintha egyszerre elolvadt volna a töméntelen hó, és a hólé folyóvá duzzadva magával sodorta volna. Vagy mintha egy erős széláramlat röpítette volna a rönkökből rött kunyhót, vagy egy hatalmas léggömb emelte volna a magasba. Egyre sebesebben emelkedett, röpült az épület. A nagy sebességtől rázkódott, zsineldarabok, deszkák röpültek szanaszét, majd szétváltak a falakat alkotó gerendák, a tetőszerkezet szarufái. Szabadon szállt, elmaradt mögötte az ágy, a ház más berendezési tárgyai, sötét úrben száguldott

egyre feljebb, köröskörül csillagok hunyorogtak, feje fölött a Tejút húzódott, elviselhetetlen hideget érzett, amilyenhez foghatót soha nem tapasztalt. Érezte hogy megfagy a vér az ereiben, hogy merev, kemény jégtömbbé változik az egész teste, elájul... Aztán zuhanni kezdett, mint egy kő, nem érzékelve mást a külvilágból, mint magát a zuhanást és pokoli hideget. A zuhanás sebessége csökkent, lassan ismét érzékelni kezdte a világot maga körül, ismét érezte maga alatt az ágyat, a ház ismét ép volt, a fal, a tető sértetlenül állt, az ablakok, ajtók, bútorok a helyükön. És a ház, mint egy bárka lebegett ismét egy folyó hullámain.

Felkelt, az ablakhoz imbolygott: valóban egy folyó hullámain látta maga előtt, nem túl messze a part is látszott, sötét volt, de fák, tetők, kémények sziluettjei rajzolódtak ki halványan. Aztán egy nagyváros kivilágított, part menti házai vonultak el a szemei előtt. Káprázatos volt a látvány. Színes fénycsóvák, lámpafüzérek, kivilágított ablakok, ragyogó csillárok. A sok színes fény még pompásabban tükröződött a folyó sötét, hullámzó felületén. És ahogy a himbálózó, csillámló fényeket nézte megbűvölten, a színes pontokból egy kép rajzolódott ki: két nagy, tágra nyitott szem, egy orr, valamilyen állat feje... de amilyen váratlanul körvonalazódott a fénypöttyökből a kép, olyan váratlanul el is enyészett. A part ekkor távolodni kezdett, a házak, a tornyok, a fények egyre messzebb kerültek, apróvá zsugorodtak, majd teljesen eltűntek. A ház most ►►

Csapatverseny V–VIII. osztályos kíváncsi diákoknak

Nyeremény: részvétel a 16. Cimbora Kaláka Műhelyben

Néhány év kihagyás után, 2024 nyarán ismét találkozhatnak a Cimbora olvasói és szerkesztői, munkatársai. A találkozó játékokból, műhelymunkából, kirándulásból, esti tábortüzes éneklésből összeálló programjának lényege az ismerkedés és a közös alkotás öröme.

A Cimbora Kaláka Pályázatra olyan négytagú csapatok jelentkezését várjuk, akik kétfordulós online versenyen vesznek részt, hogy csapatuk eljuthasson az ötnapos nyári Cimbora Kaláka Műhelybe. A kreatív olvasóverseny feladványai a Cimbora idejévfolyamához kötődnek. Feltételek: mind a négy csapattag V–VIII. osztályos legyen, illetve lány és fiú is szerepeljen a csapatban. A jelentkezéshez szükséges lesz továbbá egy felnőtt (szülő, tanár) neve is.

A csapatok 2024. március 20-ig jelentkezhetnek a cimborapalyazat@gmail.com e-mail-címen. A levél tárgyához írjátok oda: Cimbora Kaláka Pályázat. A jelentkezésnek tartalmaznia kell: a csapat nevét, a csapat tagjainak nevét,

életkorát, az iskolát, osztályt, ahová járnak, valamint a kapcsolattartó személy nevét, e-mail-címét és telefonszámát.

A verseny fordulóiban próbára tesszük a kreativitásotokat, a találékonyságotokat, a tárgyi tudásotokat, az írás- és rajzkészségeket is.

Április 1-je és 25-e között zajlik a kétfordulós verseny, amelynek során e-mailen küldjük el a szabályzatot és a feladványokat a csapatoknak. Eredményhirdetés: május 8-án. Pályázati munkáitokat a Cimbora szerkesztői értékelik.

Szeretettel várjuk a jelentkezéseket!

► végelethetetlen vizen lebegett. Bár soha nem látta, tudta, hogy ez a tenger.

Sokáig sodródott a ház a hullámzó semmi közepén, mígnem ismét apró fények jelentek meg a láthatáron, egyre több és egyre erősebb. A fényekből kiszűrve hatalmas város körvonalai rajzolódottak ki. Sokkal nagyobbak voltak az épületek, mint az előbbi településen. A tornyok teteje belevesztett a tintaszínű

égbe. Hatalmas hidak látszottak kivilágított pillérekkel, színek és fények tömkelege ragyogott, és a parton, a vízen himbálózó ház fölé magasodva egy gigászi nőalak körvonalai sejlettek fel, amint fáklyát tart a magasba. A fiú káprázó szeme előtt a színes fények táncolni, villódzni kezdtek, forogtak, pörögtek, kavargtak, és egy pillanatra ismét megjelent előtte a fényes pontokból összeálló egyszerű ábra: szempár, orr, egy pár hegyes fül... Aztán hirtelen sötét lett.

Kinyitotta a szemét. A kályhát látta maga előtt, kinyújtotta a kezét, megérintette. A vas jéghideg volt, ő mégsem fázott. Kellemes meleget érzett szétáradni a tagjaiban. Valami melegítette, de nem a kályha volt az. Lassan átfordult a másik felére. Ott volt. Meleg, puha, kellemes érintésű, mint kedvenc kutyája bundája. Talpra ugrott. Egy farkas volt az. Mozdulatlanul feküdt az ágyon, és nagy, szelíd szemeket meresztett rá. Két szem, orr, hegyes fülek, épp olyan, mint amilyent álmában látott.

(folytatjuk)

Kusztos Júlia illusztrációi

Ablak egy közös történetre

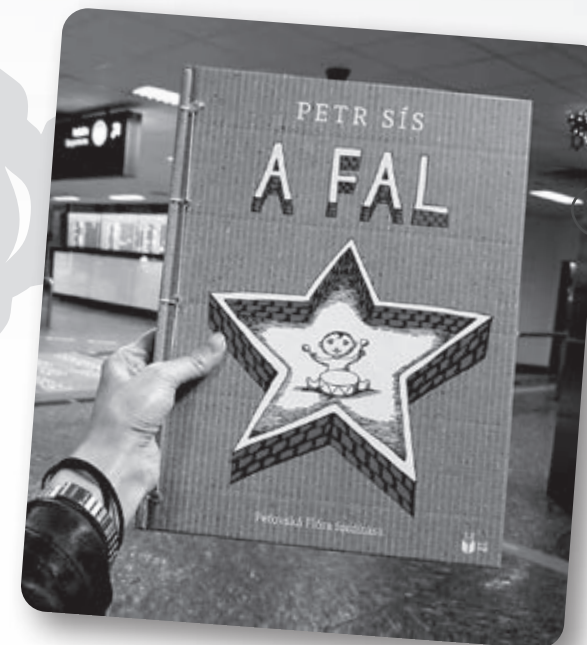
PETR SÍS

A fal

Fordította: Peťovská Flóra
Csirimojó Kiadó, Budapest, 2019

Ha valaki azt mondja, *történelem*, a legtöbbünknek kapásból évszámok, nevek és események halmaza vagy az éppen végelethetetlen hűző történelemóra jut eszébe. De könnyen kiderülhet, hogy a történelem nemcsak tantárgy, nemcsak távoli idők és helyek homályos övezett történései, hanem egyéni és közös történeteink összessége. Az egyéni történetek azonban nem olyan könnyen hozzáférhetőek. Gyakran hallgatás övezi őket, mert vannak tapasztalatok, amelyekről nem tudunk beszélni. Sokszor elfelejtjük őket, mert nincs, aki tovább mondhatja. Nem is kell nagyon távolra menni, már nagyszüleink, szüleink nemzedékében is sok el nem mondott történetre bukkanhatunk. Az irodalomnak és a művészeteknek fontos szerepe lehet ezeknek a történeteknek a megmutatásában. Petr Sís cseh származású, Amerikában élő illusztrátor, filmkészítő és gyermekkönyvíró *A fal* című, illusztrált önéletrajzát lapozva az jár a fejében, hogy mit mondanék a körülbelül tizenkét évvel ezelőtti önmagának (éppen veletek egyidős), amikor átnyújtom neki ezt a könyvet.

Nagy, keménykötésű könyv a Csirimojó kiadásában megjelent kötet, borítója kartonból készült, madzaggal összefűzött füzet vagy mappa hatású. A Csirimojó többi könyvéhez hasonlóan itt is nagy hangsúlyt kap a képi világ, a figyelmet a színek, a formák, a mintázatok vezetnek. Ahogy felemelem a könyvet, egy poszter pottyán ki a lapjai közül, egyik oldalán a szerző, Petr Sís illusztrációiból készült kollázs, a másikon képes önéletrajza, amely 1949-ben, a szerző születésével kezdődik, és egészen 2019-ig tart, amikor megjelenik Peťovská Flóra fordításában magyarul is *A fal*. Megtudom, hogy Sís Brünben született, a mai Csehország egyik városában, de akkor még Csehszlovákiának hívták, és egybetartozott Szlovákiával; olvasok arról, hogy 1961-ben felhúztak egy falat Berlin közepén, amely onnantól kezdve két részre osztotta Európát, és a keleti blokk a Szovjetunió befolyása alatt állt. Azt is megtudom, hogy Sís mindig is rajzol, lemezborítókat, filmplakátokat,

magazin- és könyvillusztrációkat készít, hogy 1984-ben ő tervezi Miloš Forman Oscar-díjas filmjének, az *Amadeus*-nak a plakátját. 1983-ban a csehszlovák rajzfilmet képviselve Los Angelesbe utazik, és úgy dönt, hogy nem tér vissza onnan. Megházasodik, gyermekei születnek, sikereket ér el a karrierjében, több gyermekkönyvet illusztrál, animációs filmeket készít, utazik. Aztán egy bejegyzés 1989-ből: „November 17-én a rendőrség a prágai Národní třídán összecsap a diákokkal. Kitér a bársányos forradalom. Hazarepülök. Végre megint együtt leszünk. Az egész család. Csehszlovákia felszabadult.” Csak már kinyitva a könyvet, a belső címlapon olvasom az alcímet: ... *avagy hogyan nőttem fel a vasfüggöny mögött*. A könyv gyorsan igyekszik a segítségemre sietni, egyet lapozva – még mielőtt nekifutnánk a történetnek – két meghatározással találkozom:

VASFÜGGÖNY

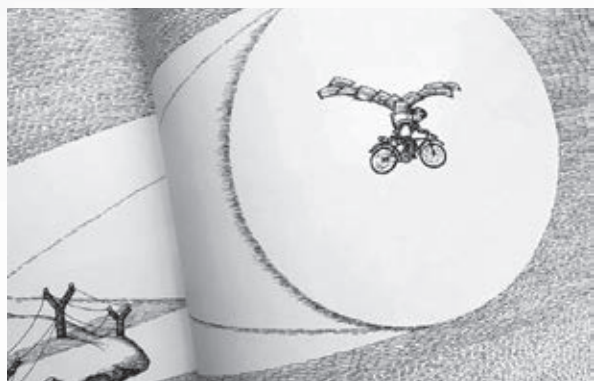
A határ, amely a hidegháború idején szimbolikusan, ideológiailag és fizikailag is két egymástól elszigetelt részre – a kapitalista Nyugatra és a kommunista Keletre – osztotta fel Európát. A kifejezést Winston Churchill brit miniszterelnök használta először 1946 márciusában.

HIDEGHÁBORÚ

A Szovjetunió vezette kommunista, valamint az USA vezette kapitalista blokk által vívott ideológiai és gazdasági küzdelem 1945 és 1989 között. A hidegháború főleg a berlini blokádban (1948–49), a koreai háborúban (1950–53) és az ún. karibi rakétaválságban (1962) csúcspontot ért el. A vasfüggöny 1989-es leomlásával (szimbolikusan a berlini fal lebontásával), majd a Szovjetunió két évvel későbbi megszűnésével ért véget.

Évszámok, nevek, események.

A könyv láthatóan sok kapaszkodót kínál, magyarázatot nyújt a benne megmutatottakhoz, szinte hadonászva jelzi, hogy fel kell készülnöm rá, és már ebből is sejtem, hogy nem lesz könnyű dolgom. Nem véletlenül.

A történet szerint New Yorkban járunk, és 2007-et írunk. A család a *The Beach Boys* nevű amerikai zenekar koncertjére tart, ez lesz a gyerekek első rockkoncertje. Az autóúton kiderül, hogy az apa (aki a szerző, Petr Sís könyvbéli alteregója) közel negyven éve járt már a *The Beach Boys* koncertjén. A 2007-es koncert felidéz egy másikat, egy 1969. június 17-i, prágait. Az akkor rosszul végződött, mondja a gyermekeinek, de ahhoz, hogy választ adjon az elhangzó kérdésre: „Miért?”, egy sokkal hosszabb és bonyolultabb történetet kell elmesélnie.

Az autóban ülő gyerekek tíz év körüliek, Amerikában születtek és nőttek fel, távol attól a világtól, amelynek működése magyarázatot nyújthatna arra, hogy mi történik azon a nevezetes koncerten 1969. június 17-én. Ahhoz, hogy elmondhassa ezt a történetet, Petr Sísnek egy évvel születése előtt, 1948-ig kell visszanyúlnia, amikor Csehszlovákia a Szovjetunió befolyása alá kerül, és negyven év történetét kell összefoglalnia 1989-ig, amikor Csehszlovákia felszabadul, és ugyanebben az évben a kelet-európai szomszédos országokban, Lengyelországban, Magyarországon, Kelet-Németországban, Romániában is sorra omlanak össze a kommunista rendszerek. A kettő között pedig el kell mesélnie, hogy milyen volt gyerekeknek, majd fiatalnak lenni egy elnyomásra és általános megfigyelésre épülő rendszerben, ahol szigorú szabályok irányították a mindennapi életet. Azt is, hogy hogyan válik egészen kisgyerekkortól kezdve a rajzolás, majd

a művészetek és az alkotás a szabadságkeresés eszközévé, hogy 1983-ban miért kénytelen úgy dönteni, ahogy sokan mások is azokban az időkben, hogy nem tér vissza otthonába Amerikából, és ez milyen következményekkel jár. De beszélnie kell a forradalmakról, 1956-ról, 1968-ról, 1989-ről is, a berlini falról, Jurij Gagarinról és Lajka kutyáról, akik először jártak a világűrben, a korszak nyugati pop- és ellenkultúrájának meghatározó alakjairól, a *The Beatles*ről, Louis Armstrongról, Allen Ginsbergéről, Elvis Presley-ről, művészekről és sportolókról, és arról, hogy mit jelentett találkozni velük, és miért jelentett olyan sokat. Mindezek szükségesek ahhoz, hogy az évszámok, nevek, események összefűződésében megmutasson egy történetet egy fiúról, aki a vasfüggöny mögött nőtt fel. A kötetben ezt (legalább) négyféleképpen teszi meg:

A kép

A könyv a legtöbb dolgot képeken keresztül mondja el. Petr Sís rajzai néhol képregényként helyezkednek el egymás mellett, máskor egy, néha két oldalt is kitöltenek. Fekete-fehér tónusokkal dolgozik, ha színeket használ, annak mindig egyértelmű jelentése van. A vörös, amely a leginkább dominál ezeken a képeken, a veszély, a fenyegetés színe, a rendszer jelképe, az úttörőnyakkendőké, a vörös csillagé, zászlóké. A fekete-fehér és vörös színű mindennapokban apró színteltek jelennek meg: először a kisfiú rajzai bukkannak fel a képeken, majd minden színt kap, ami a vasfüggönytől nyugatra eső világból szivárog át – legfőképpen a kultúra, a művészetek elemei. A kreativitásnak és az alkotásvágynak színei vannak, ahogy a szabadságkeresésnek is. A színeken túl nagy jelentőséggel bírnak a formák és az arányok is, amelyek a bezártság, az elnyomás képi megjelenítésének eszközei. A képek sok mindent elmesélnek, amit a szövegek nem tudnak, részletes, kidolgozott rajzok ezek, hosszan el lehet nézegetni őket, mindig akad valami, amit

addig nem vettünk észre. Arra a kérdésre is, hogy mi történt azon az 1969-es *The Beach Boys*-koncerten, csak az illusztrációk adnak választ.

A kisfiú története

Háromféle szövegtípust használ *A fal*, ezek egymástól könnyen elkülöníthetően jelennek meg az oldalakon. A lapok alján, általában az illusztráció alatt nagyobb betűtípussal egy-másfél mondatokat olvasunk, amelyek egy fiúról szólnak, a rajzolásról, a vágyairól, arról, hogy hogyan válik a rajzai által a rendszer ellenségévé, és hogy mégsem tud felhagyni vele – kiutat keres a szürke valóságból.

Érdekes, hogy bár a könyv kerettörténetéből sejtethetjük: ez a kisfiú Petr Sís könyvbéli alteregója, mégsem egyes szám első személyben beszél el a történetét, hanem egy fiúról mesél, ezáltal sokkal általánosabb tapasztalatként mutatja meg ezt a felnövéstörténetet, amelynek kiemelt pontjai a már sokat emlegetett alkotás, de ugyanakkor az öntudatra ébredés, az ellenállás is: „Nem kételkedtem abban, amit mondtak neki. Aztán rájött, hogy bizonyos dolgokról nem beszélnek. Lassan elkezdett kérdéseket feltenni magának. Titokban azt festette, ... amihez kedve volt.”

A közös történet

Egy kicsit nehezebb dolgunk van, amikor az illusztrációk jobb és bal oldalán elhelyezett, kisebb méretben olvasható szövegeket vesszük szemügyre. Jobb híján *a közös történetnek* nevezem ezt most, az alcímbe, mert itt nem a személyes felnövéstörténetre esik a hangsúly, hanem annak körülményeire: a hidegháborúra, a politikai eseményekre, a kommunista rendszer működésére és szabályaira, az ellenkultúra beszivárgására. Ilyen mondatokat olvasunk például: „Az atomháború állandó fenyegetés”, „Bizonyos műveket és filmeket betiltanak. A művészetet és a kultúrát célozzák”

PETR SÍS
A naplóból
(részletek)

1954

Apám megkezdte a kötelező sorkatonai szolgálatot. A hadsereg Kínába küldi, hogy dokumentumfilmet forgasson.

A világbéke támogatására minden csütörtök „húsmentes nap”.

Az iskolában azt mondták, hogy találjunk magunknak egy barátot a Szovjetunióban, akivel levelezni fogunk. Vologyát választottam Leningrádból. A leveleinket az orosz tanár leosztályozza.

vagy „Szinte minden áruból hiány van. Az emberek hosszú sorokban várakoznak”. Ezekhez a szövegekhez már nagyobb vértetetre van szükség, és az sem árt, ha valaki végig tud vezetni rajtuk: egy szülő, nagyszülő vagy szomszéd, akinek biztos akad saját története ebből a korszakból, amely nemcsak Csehszlovákiában, de hozzánk sokkal közelebb, Romániában és Magyarországon is hasonló körülmények között zajlott.

A napló

Ha vezettek naplót, tudjátok, hogy ez az írás egyik legszemélyesebb módja, amelyben életünk fontos mozzanatait, megéléseinket, érzelmeinket jegyezzük le. Petr Sís a könyvébe számos rövid bejegyzést beilleszt a gyermek- és felnőttkori naplóiból, 1954-től egészen 1989-ig, hatéves korától negyvenéves koráig, ezekből olvashattok alább részleteket.

1956. április

Apám unokatestvére, Lamin börtönben van! A nagymamám németül beszélget erről a szüleinkkel, hogy a húgommal ne értsük. Valamennyit mégis értünk. Lamin a nemzeti röplabdacsapat tagja volt, amelynek el kellett volna utaznia egy mérkőzésre Nyugatra. Az összes játékos ott akart maradni. Az Államvédelmi Hatóság (StB) rájött. Lamin húszéves, és az élete hátralévő részét börtönben fogja tölteni.

1957. február

Šumavára mentünk síelni. A vonaton kutyás katonák járkáltak. Határsértőket kerestek, akik emigrálni akartak. Ellenőrizték, tényleg van-e nálunk síléc, és azt mondták, ha valaki gyanúsán viselkedik, jelentsük. Amikor leszálltunk a vonatról, rájöttünk, hogy két párral több sílécünk van. Két ember hiányzik!

1957. november 3.

A Szovjetunió kilőtt a világűrbe egy űrhajót a fedélzetén egy kutyával. Lajkának hívják. Kíváncsi vagyok, vajon hogyan jut vissza.

1958

A prágai Lenin-múzeumban letettük az úttörőesküt, és megkaptuk a vörös kendőket. Dežo Hlaván kívül mindenki. Ő cigány családból származik, ahol „túl sok a gyerek”, így nem tekintik felkészültnek.

1959. március

Az orosz olvasókönyvünkben van egy történet az osztályellenségről, aki elrejtette a pincéjében a gabonatermését ahelyett, hogy leadta volna a falusi kolhozba. A fia – az úttörő – ezt jelentette. Pavka Morozovnak hívták. A felbőszült falusiak meggyilkolták. Mára hős lett belőle.

Nekünk is fel kell jelentenünk a szüleinket, ha azt látjuk, hogy olyasmit csinálnak, amit nem szabad.

1960. június

A szpartakiádra¹ gyakorolunk. A fiatalabb diákok csoportjában vagyok. A mi részünk címe *Örömteli tavasz*. Zöld tornanadrágot és sárga trikót viselünk. A többi csoportnak saját gyakorlatsora és más ruhája van.

A tornászok szépek, a katonák bátrak.

1961

Az iskolában megnézzük az *Izákosok utcája* című amerikai filmet. Az utcán él a szegény emberekről szól. Azt mondják, ilyen az élet a kapitalista országokban.

1961. április 12.

A Szovjetunió kiküldte a világűrbe az első embert, Jurij Gagarint. Visszatérésekor biztonságosan földet ért Szibériában.

1961. április 28.

Prágában üdvözölhetjük Gagarint, az űrhajóst. Kár, hogy nem hozta magával a kutyáját, Lajkát.

1962. június 17.

A csehszlovák labdarúgó-válogatott Brazília ellen játszik a világbajnoki döntőben Chilében. 3:1-re veszítünk.

Éljen Pluskal és Masopust!

1962. november

Májusban mindig díszőrséget szoktunk állni a nagy Sztálin-szobornál a Letná parkban. Most levegőbe repítették a szobrot. Állítólag kisebb emlékműveknél fogunk díszőrséget állni...

Amerika kapitalista ország, akárcsak Franciaország, Nagy-Britannia, Olaszország vagy Hollandia. A tankönyvünk azt írja, hogy Amerika a legkapitalistább és a legromlottabb közülük. A mi országunk az öt éves tervhez tartja magát. Építjük a szocializmust.

Nyáron a szocialista országok legjobb úttörői a Szovjetunióba mehetnek táborozni. A tábor Artjeknek hívják, és a Fekete-tengernél található.

Első helyezést értem el a múzeum által szervezett rajzversenyen. Huszitákat rajzoltam.

1963. szeptember

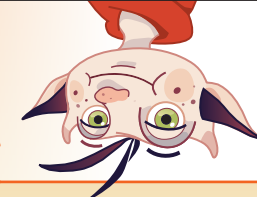
Azt mondják, hogy Jan Pixa ezredes az „ál-lamhatárok megsértőinek” tettenérésére tett elmés javaslatáért felterjesztik a Csehszlovák Szocialista Köztársaság hőse címre. Pixa hamis határt állított fel, hogy az emigránsok azt higgyék, már Nyugaton vannak. Amikor a felderítők amerikai katonának öltözött ügynökei köszöntötték őket, mindent elárultak nekik, beleértve a barátaik nevét is. Csak ezt követően döbbsentek rá, hogy még nincsenek Nyugaton, és hogy életfogytiglani börtönbüntetés vár rájuk.

Pixa ezredes állítólag hős.

Építettem magamnak egy rollert, ami szétesett, amikor a húgom, Hana legurult vele a dombról. Szörnyen megütötte magát, és most gyűlöli.

(...)

¹ szpartakiád: a Szovjetunió különböző tagállamaiban nagy tömegeket megmozgató sportesemény (szerk. megj.)

1965. március

Havazik, a Kampa-szigeten sétálok. A sűrűn hulló hópelyhek közül rám mosolyog egy fekete férfi. Köszönünk egymásnak. Később meglátok egy plakátot az utcán, és rádöbbenek, hogy Louis Armstronggal találkoztam. Satchmónak hívják. Prágában koncertezik!

1965. május

Az amerikai beatköltő, Allen Ginsberg eljött Prágába. A diákok megválasztották a majális királyának. A titkosrendőrség a köztársaság felforgatásának vádjával kiutasítja az országból.

1965. augusztus

Kosárlabdameccset játszanak a Letnán. Eljött az amerikai egyetemek válogatottja. Az ikrek és Bill Bradley a legjobb játékosok.

1965. november

A pártújságban egy Elvis Presley nevű „vad nőről” írnak. Kiderül, hogy férfi.

1966. március

Apu a Beatles kislemezével jön haza Franciaországból – *A Hard Day's Night* a címe.

1966. május

A prágai Nemzeti Múzeum előtt találkozgat egy hosszú hajú fiúkból álló csoport. A rendőrség üldözni kezdi őket.

Petr Sís könyve megmutatja, hogy milyen volt felnőni a kommunista rendszer külső és belső falai között. Elsősorban azoknak szól, akiknek – korukból vagy földrajzi távolságukból adódóan – nincsen és nem lehet első kézből tapasztalatuk erről a korról. Hasznos könyv, érdemes gondolkodni, beszélni róla, kérdéseket feltenni. Kifejezetten ajánlom közös olvasásra barátokkal, szülőkkel, tanárral vagy bárkivel, akinek akadhat még elmesélhető története.

„A fal, amely hosszú éveken át kettéosztotta Berlint és Európát, szerencsére már csak emlék. Bizonyos emlékeket azonban érdemes megőrizni. Mint egy üzenet a múltból. Mint egy figyelmeztetés a jövő számára. Mert ha egy fal le is dől, mások megmaradnak, és újak jönnek létre.”

A Szín-téren:
Taylor Lee
koreai-amerikai
kerámiaművész

Kedves szörnyek vesznek körül engem

Az Egyesült Államokban, a nevadai Hendersonban született és Las Vegasban járt egyetemre, azóta foglalkozik agyagozással. A divattal, divattervezéssel is kísérletezett, ami nem vált be számára, így aztán visszakanyarodott régi szerelméhez, a kerámiához.

„A MŰVEK ELKÉSZÍTÉSE BOLDOGGA TESZ, SZÓVAL ERRE HAJTOK.”

Asszisztensként kezdte, így elleste a mesterséget, a technikát, az anyag szeretetét. Los Angelesben, egy kis raktárban kialakított stúdióban dolgozik. A hatalmas ablakokon beáradó természetes fényben pompáznak ismerősnek tűnő alakjai. A japán popkultúrából merít, régi, 1960-as évekbeli játékok, képregények figuráit dolgozza át. Godzilla, Ultraman, Astro Boy figuráival és általában a szörnyekkel, emberfeletti erővel bíró hősökkel való küzdelem a távol-keleti kultúra meghatározó része, ezért ezekhez a témákhoz könnyen kapcsolódhat fiatal és idős egyaránt. Őt is gyerekként ragadta el a japán képregény imádata.

Kis, cuki és nagyméretű figurákat kelt életre a művésznő. Technikailag ez úgy nézhet ki, hogy rajzolgat egy alakzatot, vázlatozik. Aztán héjas formákat mintáz, nem tömöreket, ezeket egymásra rakva illeszti össze, mázzal keni, égetőkemencébe helyezi, hogy szilárdak legyenek, majd megfesti, kiszínezi figuráit. Így születnek a kerámiaszobrai.

A japán rakukerámia eljárással is dolgozik, amely az alacsony hőfokú égetést jelenti, hogy aztán a kemencéből melegen kivett tárgy vízbe téve vagy hideggel érintkezve véletlenszerű, előre nem tervezett hatásokat eredményezzen a munkán, így a darabok egyedivé válhatnak. A munka terápiás hatású számára, boldog lesz tőle, és abban reménykedik, hogy az alkotások szemlélői is részesülnek ebből az érzésből.

Korai nőalakjai formás testek voltak, egyféle földanyák. Termékenységéről, spiritualitásról, születésről mesélnek némán. Őt magát is meghök-

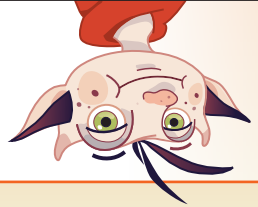

„LENYŰGÖZNEK AZ EMBERT FORMÁLÓ SZOBROK KORAI PÉLDÁI.”

kentette, hogy ezek a szobrok mennyire archaikus formájúak, mintha múzeumokból léptek volna ki. Lecsupasztott, leegyszerűsített alakzatok, nincs arcuk – elvonnák a figyelmet a formáról. Ezeket a drámai töltetű munkáit egyensúlyozzák ki a könnyebb hangvételű gyermekjátékokra hajazó hős-, szörnyeszobrok. Mindkét típust nagy örömmel készíti. Magára építi műhelyét, nincs egyedül, körbeveszik őt a testes, világot szülő anyaságok és a világra törő szörnyek vagy az azt megmentő hősök.

Láthatjuk, egyszerű a képlet. Nem szeret önálló rajzokat, festményeket gyúrni, de ha ezek mind csak eszközök egy figura formai megtervezéséhez, egyből pozitívvá válik az érzés. Nem tervez, nem tölti túlsúlyosra mondanivalóját, firkál, rajzol, kiüríti gondolatait. Szabadjára engedi elméjét, hadd alakítsa önmagát a forma. Próbálgatók ki, milyen érzés!

Ókori istenek nyulai

A görög-római mitológiában a gyorsan szaporodó nyúl Aphrodité/Venus szépség- és termékenység-istennők, illetve Erósz/Cupido ifjú szerelemistenek kedvelt állata, kísérője volt (Piero di Cosimo: *Venus, Mars és Cupido* – részlet, 1490)

A nőiességet jelképező nyulat számos kultúrában a Holdhoz társították, és több holdistennő – köztük az erdőket és a vadállatokat védelmező Artemisz/Diana görög-római istennő – szent (vagy áldozati) állata, kísérője lett

A fürgé nyúl az őszi-téli éjszakák égboltján csillagkép alakjában is megfigyelhető, ahová a görög-római istenek gyors lábú hírvivője, Hermész/Mercurius helyezte, hogy Orion az égi mezőkön is vadászhasson (a Nagy Kutya elől menekülő Nyúl Sidney Hall csillagatlaszában, 1824)

A kelta-germán legendák szerint a nyulat – a néha nyúlfejjel, gyakran nyulak társaságában ábrázolt – Ostara termékenység- és tavaszistennő egyik állataként tisztelték

Az ókori Egyiptomban a gyorsasága és fejlett érzékszervei miatt megbecsült mezei nyúl az örök élet tavában lakó (többnyire nyúlfejjel vagy nyúlként ábrázolt) Wenet alvilági istennő állata volt

Leggyakrabban nyúl alakjában testesült meg az észak-amerikai indián legendák világteremtő, a növényeknek és az állatoknak nevet adó szelleme, az írást feltaláló, az emberek számára a tüzet ellopó Nanabozho (ábrázolása egy dél-kanadai sziklarajzon)

Ix-Chelt, a maja indiánok egyik legfontosabb istenségét, a víz, az orvoslás, a szeretet, a szerelem és a Hold istennőjét gyakran ábrázolták nyúl alakjában vagy szent állata, a nyúl társaságában (7. századi maja kódex illusztrációja nyomán)

Egy kínai monda szerint a 4000 éve a Holdon élő gyönyörű kínai lány (Chang-o holdistennő) társa, a hátsó lábán álló, fehér holdbéli nyúl a halhatatlanság, illetve az örök élet elixírjét keveri varázsmozsarában

A buddhizmusban a megváltás és az áldozat egyik jelképe a nyúl, amelyet (a legenda szerint) Buddha helyezett a Holdra, miután az (a tűzbe ugorva) feláldozta önmagát, hogy táplálhassa az éhező vallásalapítót

A húsvéti nyúl és rokonsága Fotók a vadnyulak családi albumaiból

A vadnyulak egyik legelterjedtebb faja a Kárpát-medencében őshonos, mezőkőn, réteken, erdőkben élő, vörösbarna bundájú, hosszú fülű („tapsifüles”) mezei vagy európai nyúl (a húsvéti tojást hozó nyuszi)

A mintegy 2000 éve házasított szürke bundás üregi nyulak (házi nyulaink ősei) nagycsaládokban élnek, közösen védve területüket és otthonaikat (föld alá ásott, melyeként kiszélesedő alagútjaikat), amelyekben a legjobb hely a legerősebb (domináns) hímet és nőtényeit illeti meg

Az Északi-sarkvidék élőhelyeihez alkalmazkodott sarki nyulakat telente vastag, üreges szőrszálakból álló, hófehér bunda védi a hidegtől, és segíti (barnás nyári, szürkés őszi „ruhájukhoz” hasonlóan) a ragadozók előli elrejtőzésüket

A havasokban vagy az északi tájakon élő havasi nyulak a környezethez alkalmazkodó – télen hófehér, nyáron barnásszürke – bunda rejti ellenségeiktől, amelyek közeledtét (nyúl társaikhoz hasonlóan) néha hátsó lábukra állva figyelik

A nyulak zsákmányállatok, érzékszerveik ezért rendkívül fejlettek: a fejük két oldalán kissé kiemelkedő szemükkel szinte teljesen körbelátnak, méretes fülükkel a legapróbb neszeket is meghallják, érzékeny orruk társaik, ellenségeik felismerését, bajszuk a tájékozódást segíti

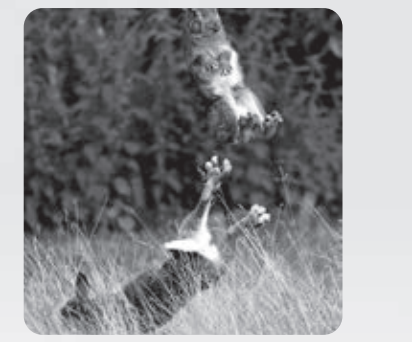
A sivatagokban és a félsivatagokban élő sivatagi, illetve szárnnyulak hangforrás felé fordítható, arasznyi füle nemcsak a hangok érzékelésére, hanem a kommunikáció eszközeként és testhőmérsékletük szabályozójaként is szolgál

Az ellenségeik (ragadozómadarak, rökák, menyétek, kuttyák, vadászok) elől való menekülésük leghatékonyabb formája a gyors (40–70 km/h sebességű), gyakori irányváltoztatással és akár 2 méter magas és 2,5 méter hosszú ugrásokkal tarkított, kitarató futás

A párzási időszakban (februártól a nyár közepéig) az udvarlási ceremónia részeként sorra kerülő bokszmérkőzéseken a hímek a dominanciáért, a nőtények pedig egyes hímek közeledésének elhárításáért harcolnak

A bak nyulak mellső lábukkal birkóznak, bokszolnak, a hátsó lábukkal egymást rúgják, és elszánt küzdelmük során az ősi kínai harcművészet, a kungfu vagy a japán karate elemeit is bevetik

Az ókori görög kerámiák díszítményein a nyúl szerelmi vagy a hatalom átadását jelképező ajándékként is megjelenik (nyúl ajándékozása egy Kr. e. 5. századi, vörös alakos kehely palástján)

Egyiptomban a Wenet istennőhöz, illetve a halála után évente feltámadó Ozirisz istenhez társított nyúl az újjászületés és a megújulás szimbóluma, a hieroglif írásban pedig a létezés fogalmának jele lett

Több mítosz fűződik a Hold sötét foltjaiban (síkságaiban) felismerni vélt holdbéli nyúlhoz, illetve a nyúl alakjában megtestesülő holdistenekhez (Metzli azték holdisten középkori kódexekben és a „holdbéli nyúl”)

A krisztusi áldozatot megtestesítő bárány és a bajtól megvédő, szentelt barka mellett a húsvét fontos szimbólumai az új életre utaló csibék, a feltámadásra emlékeztető tojás, illetve a termékenységet jelképező nyúl

A mezei nyúl tojást ajándékozó szimbólummá válásához feltehetőleg hozzájárult, hogy utódait (más nyúlfajokkal ellentétben) nem földalatti üregekben, hanem a föld felszínén kialakított fészkekben hozza világra

A leghíresebb nyúlábrázolás Albrecht Dürer természettudományos igénnyel megfestett akvarellje, amelynek élő modellje (állítólag) egy általa megmentett nyúl volt (*Fiatall mezei nyúl*, 1502)

A *Hölgy és az egyszarvú* című (feltevés szerint az érzékszerveket, illetve az érzékeléseket ábrázoló), 1500 körül szőtt, hat részből álló falikárpit-sorozat minden darabján megjelennek az ártatlanságot jelképező fehér nyulak

A nyulak mint jelképpálatok

Gyakran használt szókapcsolataink – *gyáva, mint a nyúl* vagy *nyúlszívű* a félénk, *nyúlfarknyi* (rövid) *eszű* az ostoba, *felhúzza a nyúlcipőt* a megfutamodó, *fülel, mint a nyúl* a hallgatózó, *ébren alszik, mint a nyúl* a könnyen ébredő, *meglapul, mint a nyúl* a meghunyászkodó stb. – nem nagyon indokolják, miért is váltak a nyulak ókori istenek állataivá, szimbólummá.

A sivatagoktól a sarkvidékig, a síkságoktól a havasokig elterjedt nyulak szimbolikája – a többi állatéhoz hasonlóan – sokszínű: egyaránt jelképezhetnek pozitív és negatív tulajdonságokat. Szaporaságuk tette őket a termékenység, a bőség, a szerelem és a család (más kultúrákban a mértéktelenség és a kicsapongás), kitűnő alkalmazkodóképességük pedig a túlélés jelképeivé.

Nagy sebességű, gyakori irányváltással (cikcakkban) történő menekülését a fürgeséggel, félénkséggel, védtelenséggel, gyáva-sággal, máskor a furfangossággal, találékonysággal társítják. Kifinomult érzékszerveik az óvatosság és az éberség, simulékonyságuk, kedvességük pedig az ártatlanság, a nőiesség szimbólumaivá tették őket. A táplálékukat többnyire az esti szürkületben, éjszaka vagy kora hajnalban kereső nyulakat gyakran kapcsolták a változást és az újrakezdést jelképező Holdhoz is.

A keresztény hagyomány az ártatlanság és az újjászületés, a buddhizmus a megváltás, a kínai hagyomány a kedvesség, a bölcsesség és az életöröm jelképének tekinti őket.

A hold fő fázisaira (első negyed, telihold és utolsó negyed), a gyorsan telő időre, illetve az élet állandó változására, mulandóságára egyaránt utaló „három körbefutó nyúl” ábrázolása egy 13–14. századi biblia egyik bekezdésének díszes kezdőbetűjében (iniciáléjában)

Az egymás egyik fülét eltakarva futó, egységet alkotó nyulak a keresztény szimbolikában a Szentháromságot jelképezik (a Szilágy megyei Kraszna református templomának mennyezetkazettája, 1736)

A festményeken a szentek közelében ábrázolt nyulak (a liliumhoz hasonlóan) a tisztaságot, illetve a bűn és a kísértés elől való menekülést jelképezik (Hadzsy Olga: *Árpád-házi Szent Margit a Nyulak-szigetén*)

A nyuszi és a húsvéti tojás

Húsvétkor, a kereszténység legnagyobb ünnepén – a tavaszi napjégyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnapon – Krisztus feltámadását, az emberiség megváltását ünnepeljük. A húsvéti jelképek és az ünnephez kapcsolódó szokások legtöbbje azonban régebbi, a keresztény ünnepkör szimbólumai, hagyományai közé beépült tradíciókhoz kötődik.

Ókori elődeink (a Hold állásának megfelelően) márciusban vagy áprilisban tartott ünnepeken köszöntötték a tavasz ébredését, a természet megújulását, a termékenységet, az újjászületést, a hosszabbodó napok fényét. A félénk nyulakat pedig szaporaságuk tette a különböző kultúrák termékenység- és holdisteneinek szent állatává, illetve (az újjászületést jelképező tojással együtt) a tavaszváró ünnepek szimbólumává.

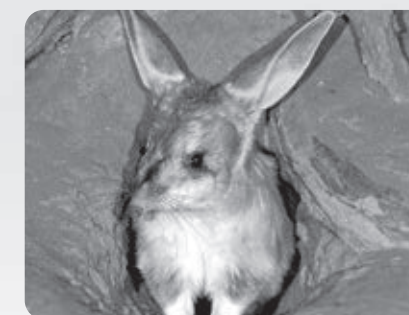
A piros tojást hozó húsvéti nyuszi mítosza az ősi kelta-germán Ostara istennőhöz, a tavasz úrnőjéhez kötődik, aki (a legenda szerint) minden tavasszal újjászületett, hogy megteremtse a virágokat, a fák zöld leveleit, az újszülött állatokat, és akinek nevéből a húsvét angol (Easter) és német (Ostern) neve ered. Az ajándékozó húsvéti nyúl, illetve a tojás keresés a 16. századi Németországban vált ünnepi szokássá Luther Márton protestáns lelkésznek, a reformáció szellemi atyjának kezdeményezésére. Magyarországon az 1800-as években, német közvetítéssel honosodott meg és vált hagyománnyá, előbb a városi, polgári otthonokban, majd a falvakban is.

A kelta-germán hagyomány szerint Ostara holdistennő egy galambot változtatott színes tojásokat tojó nyúllá, majd a fű közé rejtett tojásokat az azokat megtaláló gyerekeknek ajándékozta

Az első (utóbb egész Európában elterjedt) tojásvadászaton – amelynek során férfiak rejtették el, majd gyermekek és nők keresték meg a tojásokat – Luther Márton német protestáns lelkész szervezte a gyűlekezete számára

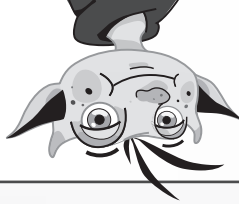

Ausztráliában az utóbbi időben a húsvéti nyúl szerepét az erszényesnyúl, a sivatagokban élő, a forró nappalokat maga ásta alagútrendszerekben átvészelő bilby kezdi betölteni

A tojáshozó nyulak népszerűségéhez nagymértékben hozzájárultak a múlt században sokfelé eljutott képes levelezőlapok, húsvéti üdvözlétek

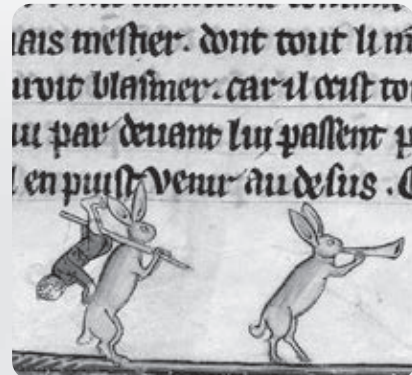
Középkori nyúlábrázolások

A középkori állattankönyvek szerint a nyúl „mélabús természete” átszáll a húsából evőkbe, és álmatlanságot okozhat (mélabús nyulak egy 13. századi bestiáriumban)

A gyakori vadászjelenet-ábrázolásokon nők és férfiak egyaránt üldözik a vadnyulakat (nyúl vadászat egy 14. századi kódex miniatúráján)

A kéziratok margóján néha megjelenő furcsa – pl. a „fordított” vadászat után a zsákmányt hazacipelő nyulakat megjelenítő – rajzokat pihenésképpen festhették a kódexeket illusztráló barátok (13. századi ábrázolás)

A nyulakat gyakran örökítették meg a középkor jellegzetes hangszereivel, köztük hordozható orgonával és hárfával (zenélő nyulak egy 14. századi zsolttáros könyvben)

Psalterium húrjait pengető és trombitáló nyulak baglyokkal egy 14. századi imádságoskönyv miniatúráján

A kódexekben „lábjegyzetként” vagy lapszéli illusztrációként papokat, szerzeteseket, szertartásokat gúnyoló rajzok is megjelentek (temetés „harangozó” nyúlal egy 15. századi kódexben)

Sokfejű szörnyel harcoló lovag és párbajozó nyulak egy 14. századi zsolttáros könyvben

Lovagvárat támadó harci nyulak („vérnnyulak”) egy középkori kézirat lapszéli illusztrációján

Néha a vallásos témájú könyvek margóin is találkozhatunk furkósbottal, lándzsával felfegyverzett, bosszúálló, nagyon gonosz nyulakkal (illusztráció egy 14. századi imádságoskönyvben)

Változtasd a félelmedet hálává!

Napjainkban az internet tele van érzelmekkel. Úgy látszik, azonos hatás eléréséhez egyre nagyobb és nagyobb tettek, érzelmek, szavak kellene. Talán ezért is figyelhető meg az a tendencia, hogy a közösségi médiafelületeken anélkül dobálózunk pszichológiai szakszavakkal, hogy a valós értelmükkel tisztában lennénk. Ezért úgy gondoltam, hasznos utánajárni néhány olyan témának, amellyel nap mint nap találkozhatunk az online és offline világban egyaránt.

A csoportjaimban az utóbbi időben észrevettem, hogy néhányan képesek túlpörgetni magukat a végtelenségig.

A FOMO mozaikszó, amely egy angol kifejezés első betűiből alakult ki. Fear of missing out – avagy a lemaradástól/kimaradástól való félelem, amelyet szerintem senkinek sem kell különösebben bemutatni. Nem újkeletű dologról van szó! Elemezzük egy kicsit a kifejezést: mi történik akkor, ha a tudomásunkra jut, hogy a közösség, amelynek részei vagyunk, olyan élményt élt át, amelyben mi nem vettünk részt? Felütheti a fejét a féltékenység, elhanyagoltság gondolata, és veszélyben érezhetjük akár a közösségben elfoglalt helyünket is.

Nem hívtak meg a buliba? Vagy esetleg rajtad kívül álló okok miatt nem tudtál elmenni? Esetleg két program is lenne délutánra, de mivel nem tudsz se teleportálni, se osztódni, az egyiket mindenképp le kell mondanod. Voltaképp ezt nevezzük FOMO-nak, és szerintem ez a para velünk van, amióta a fáról lemásztunk. A különbség csupán annyi, hogy amióta a tömegkommunikációs eszközök miatt karnyújtásnyira van a világ túlsó fele is, azóta sokkal, de sokkal több olyan eseményről értesülünk, amelyben éppen nem vagyunk benne.

Mi történik velünk ilyenkor?

A problémának több összetevője van, de a legnyilvánvalóbbal és egyben a legfontosabbal kezdem: ilyenkor nem vagyunk jelen. Képzeld el, hogy felkelsz, hétvége van, kialudtad magad, a nap is süt, minden szuper. Ahelyett, hogy valamivel megkoronáznád ezt az ígéretes napkezdést, előveszed a telefonod, és gyorsan végiggörgeted a sztorikat. Beléptem az előbb a TiniDráma Instájára, hogy valós posztokat hozhassak fel példának, és ezeket láttam kb. három perc alatt: megannyi szerelmes tartalmat (Valentin-nap után írom a cikket), edzős videókat, utazós posztokat, csoportképeket, ahol mindenki mosolyog.

Akár mennyire is azt gondold ezen az elképzelt reggelen, hogy minden okés, ezek után a képek után szinte borítékolható, hogy (maradjunk a felsorolt példák nál) magányosnak, elhanyagoltnak, lustának és szerencsétlennek fogod magad

Egyik programról, versenyről a másikra futnak, önkénteskednek, megannyi hobbival rendelkeznek, különórákra járnak, és még a tanulásra is igyekeznek odafigyelni. A vérekes szem, szürkés arcbőr alapjellemzője ezeknek a gyerekeknek, de most nem a kiégésről szeretnék mesélni, hanem arról az érzésről, amely az egyik ide vezető út lehet.

érezni. Lényegtelen, hogy tegnapelőtt te is edzettél, csak nem töltötted fel, hogy szuperül érezted magad tegnap a barátaiddal, csak nem töltötted fel, hogy nemsokára te is utazol, csak nem töltöd fel. Az emberi elme nem egy racionálisan működő „szerkezet” (vagyis lehet az is – erre hamarosan visszatérünk).

Becsekkol: a kiégés

A FOMO oda vezethet, hogy minden percünket optimalizálni akarjuk, programról programra rohanunk, túlhajszoljuk és kizsákmányoljuk magunkat. Valamint, ez szintén megfigyelhető, a rengeteg inger miatt már azt sem tudjuk megélni, amiben éppen benne vagyunk, legyen bármilyen szuper. Sokszor még ezen élmények közepette is rápillantunk a telefonjukra a FOMO-tól szenvedők, hogy megnézzék, más éppen miben van.

Mit tehetünk ellene?

Amint azt fentebb mondtam, az elme nem racionális, sokkal inkább érzelmi alapon működünk. Másrészt viszont szintén fontos elmondani, hogy az agy úgy viselkedik, mint egy számológép. Parancsokat futtat le, és minél többször csinálunk egy azonos dolgot, az annál könnyebbé válik. Igaz ez a féltékenykedésre és önsajnálataásra, de szerencsére ugyanígy igaz a pozitív gondolatokra és cselekedetekre is! Vegyük tehát végig, melyek azok a dolgok, amelyeket alkalmazhatunk, hogy kezeljük vagy épp megelőzzük a FOMO-t.

1. Fontos tudatosítanunk, hogy a posztok, amelyeket nap mint nap látunk, nem a valóságot tükrözik. Ezek a legjobb képek, a legeladhatóbb pillanatok, valószínűleg készült még mellé negyven, és hosszú szerkesztés következménye a kiválasztott, kipoztolt darab.

2. Mérlegeljük, mi az, amit kihagyunk és miért hagyjuk ki? Például épp felmérőd lesznek, ezért nem mész ki a haverokkal a cukrászdába. Ettől természetesen te vagy a földkerekség legszerencsétlenebb gyereke, és érthető is, hogy így érzed magad, hiszen egy nagyon kellemetlen helyzetben vagy egy

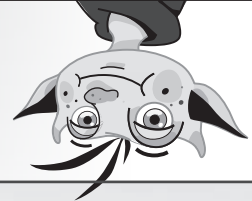
nagyon kellemes helyett. Felfoghatod azonban így is: azért tanulok most, hogy sikeres legyek az életben, és ne csak a cukrászdába, hanem mondjuk Hawaiiira is eljuthassak egyszer.

3. Kövesd ki azt, akinek a posztjaitól *állandóan* rossz érzésed van. Semmi értelme, hogy olyan emberek életének követésével töltsd a napjaidat, akik rossz érzéssel töltenek el.

4. Légy jelen és lásd meg a pillanatban rejlő szépet. Ti játszottatok olyat, hogy ha sárga kocsit (zöld Trabantot, azonos óra/percet) láttok, szerencsétek lesz? Megcsíped magad, és működik a varázslat. Ha benne vagy a játék sűrűjében, automatikusan kiszűrod a sárga kocsit száz méterről is. Agyunk tehát programozható, és képes keresni azokat a mintázatokat, amelyeket az éppen futó program kér tőle. Ráállíthatod a szemed arra, hogy a szépet, vicceset, frenetikusot és utá-

nozzhatatlant keresse. Ebben segítségedre lehet, ha bevezeted az esti naplózást, amikor is összegyűjtöd azokat a dolgokat, amelyek a nap során jó érzéssel töltötték el. Ez lehet írásos és képzeletbeli is, mindkettő segíthet abban, hogy hálás legyél a dolgokért, amelyek az életedben vannak. Voltaképp ez a kulcs, hiszen a sikeres és gazdag emberek egyáltalán nem boldogabbak, sőt. A hála érzése kelt boldogságot, a boldog emberre pedig még a nap is szebben ragyog, de ha esik, ő lesz az, aki táncolni kezd a pocsolójában.

Március idusa a Költővel

NÉNYEI PÁL

Az irodalom visszavág – Petőfi

Illusztrátor: Baranyai (b) András

Tilos az Á könyvek, 2023

Tudtátok, hogy a *március idusa* a március 15-e választékos, ünnepélyes megnevezése? A kifejezést általában az 1848-as forradalomra és szabadságharcra való emlékezés kapcsán szokták használni. Az *idus* szó az ókori római naptárból származik, és ténylegesen a hónap közepét jelenti.

És ha március 15., akkor ki vagy mi jut először eszetekbe? Jó, biztosan a kokárda meg a *Mit kíván a magyar nemzet?* elsőként. De ezt követően, ki az a személy, aki szívünkbe égette a következő sorokat?

„Szabadság, szerelem!
E kettő kell nekem.
Szerelmemért fölládozom
Az életet,
Szabadságért fölládozom
Szerelmemet.”

Nényei Pál *Az irodalom visszavág*-sorozatának negyedik könyvétől nem ugyanazt kapjuk, amit eddig: ebben ugyanis van egy központi szereplő, Petőfivel „vág vissza” most az irodalmár, tanár szerző. A tőle megszokott mókás, laza stílusban mesél, aggodalomra semmi ok. A rendhagyó irodalomóra ismét könyvben ölt testet. A szerző párbeszédbe lép velünk, olvasókkal, kérdéseket tesz fel, önvizsgálatot tart, képzelt dialógusokat folytat, mintegy kihangosítva az olvasó aggodalmait, kérdéseit. Még a könyv szerkesztőjével is szópárbajt folytat annak érdekében, hogy új perspektívákra buzdítson minket, olvasókat.

A mű egyik fő célja, hogy minél több szemszögből láthassunk rá Petőfi életművére, Nényei ezért nagytű alá

helyezi a költészetét. Kiragadok egy szeletet a tortából: a *Füstbement terv* vers kapcsán szemléltetem, hogy mire számíthatok a könyv olvasása során: alternatív, rendhagyó, önismereti verselemzésekre. Úgy ismerhetitek meg közelebbről Petőfit, hogy közben önmagatokhoz is közelebb kerültök. Számomra ez már maga az irodalomterápia.

Az epilógusban Nényei így fogalmaz:

„És ez a könyv ezért született. Hogy Petőfi végre lehessen az is, ami volt: költő. Nem politikai viszonyítási pont, nem gatyában táncoló, nem ürügy MTA-ellenes kirohanásokra, összeesküvés-elméletek gyártására, nem utcanév vagy márványtábla, bronzszobor vagy művház névadója, hanem költő.

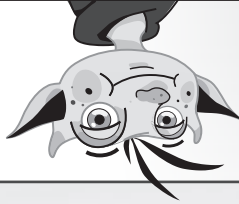
Aki verseket írt. Akinek a szabadsága nem értelmezhető pusztán politikai kérdésként. Aki a művészi szabadsággal szembesít bennünket; ami teljesen más dimenzióban van, mint a politikai szabadság.”

Füstbement terv – újragondolva

Felnőttként kirepülni a szülői házból olyan, mint egy második születés: édesanyánk méhében még gondtalanul léteztünk, aztán megszületünk, felnövünk, és már soha sem lesz olyan gondtalan és könnyű az élet. Miután elköltözünk

otthonról, a hazatérés sem lesz ugyanolyan. Petőfi ezt a lehetetlen érzést juttatja kifejezésre a következő két verssorban:

„S én csüggtem ajkán... szótlánul...
Mint a gyümölcs a fán.”

Szeretne újra kapcsolódni, mint amikor még nem szakadt le a fáról, mint amikor még anyja méhében lehetett.

Tapasztaltatok már valaha azt, hogy legyen akármilyen nehéz is a folyton korlátokat szabó szüleitekkel együtt élni, mégis egy tábor vagy hosszabb távollét után jó hazatérni? Újra a szobádban lenni, édesanyád főztjét enni? Az otthon melege, a szülők megszokott viszonyulása...

Gondolkodtatok-e el valaha azon, hogy a *Füstbement* terv témája miért éppen a hazatérés? Hogy felnőttként miért olyan nosztalgikus, édes-keserű ez a megérkezés?

„Ami egy műalkotás témája lesz, az a dolog emiatt mindenképp különleges helyzetbe kerül. Abból tudjuk, hogy ez a hazatérés nem csak udvarias és drámaiatlan látogatás, hogy egy versben olvassuk. Ha egy vers azt fogalmazná meg, hogy a költői én a hentesnél egy kiló marhanyakat vásárol, az a marhanyakvásárlás egész különlegessé válna ettől a gesztustól; sokkal különlegesebbé annál, mintha ön, nyájas olvasó, most, a való életben bemenne a henteshez, és venne egy kiló marhanyakat, amiről aztán nem írna verset.”

Most értem meg igazán, mekkora súlya, nosztalgiája, öröme s keserősége van egyszerre a felnőtt, már egyedülálló ember hazatérésének. Nényei szűrőjén keresztül olvasva a verset, a könnyekkel együtt tört fel az emlék: milyen érzés volt először hazatérni az egyetemi szünetben. Hirtelen sokkal kisebbnek tűnt a kapu, a ház. Mert amikor nekivágtam a nagyvilágnak, még kislány voltam. De az a kislány időközben élt már egyedül egy fővárosban, egy teljesen másik országban. A kislányból nagylány lett.

Petőfi, a...

„Petőfi, a korszakos zseni. Petőfi, a rab. Petőfi, a szörnyeteg. Petőfi, a magyar, Petőfi, az európai, Petőfi, a nép egyszerű gyermeke, a természet vadvirága, sok nyelven beszélő, művelt ifjú, aki közben gatyában táncol. Petőfi Sándor ugyanis olyan, mint maga az élet. Azaz nem lehet róla igazából semmit sem mondani anélkül, hogy ordas közhelyeket ne puffogatnánk.”

A szerző egy fő feladatra vállalkozik a könyvében: kiszabadítani Petőfit, a hűtlent, Petőfit, a hazafit, Petőfit, a nemzet zászlaját. Megmutatja, hogy Petőfi mindezekén túlmutat, s hadd legyen már elsősorban az, ami: KÖLTŐ.

Nényeitől megszokott módon nem csupán egy szálon fut az elemzés: párhuzamot von későbbi korok filozófusaival, íróival is. Közben pedig az is kiderül, hogy benne is ott rejtőzik egy filozófus. Azáltal, hogy Petőfi végül szavak híján csókkal

„Mit mondok majd először is
Kedveset, szépet neki?
Midőn, mely bölcsőm ringatá,
A kart terjeszti ki.”

Mennyire ízig-vérig költő ez a Petőfi! Miközben éppen hazafelé tart, nem a gyerekkori traumáin gondolkodik, hanem tényleg az az egyik legnagyobb problémája: hogyan szólítsa majd meg az édesanyját. „És azért teszi ezt, mert költő. A nyelv mániákusa.”

Legnagyobb, világokat rengető problémája: miként szólítom majd rég nem látott anyám? Nényei rámutat arra, hogy bár nyelvtani szempontból korántsem tökéletes ez a versszak, mégis ezzel együtt lesz tökéletes. Hiszen éppen ezek a bonyolult mondatszerkezetek, közbeékelések fejezik ki leginkább Petőfi küszködését. Olyannyira nem talál megfelelő szavakat anyja megszólítására, hogy terve kudarcba is fullad. Végül „csupán csüng anyja ajkán, mint gyümölcs a fán”.

A szerző a következőre hívja fel a figyelmünket: „(...) ha a gondolatok szavakkal megfogalmazhatók lennének”, akkor ennek a versszaknak nem sok értelme volna. De mivel a versben szereplő én problémáját már pontosan értjük, így kimondhatjuk: a gondolatok nem tudnak szavakká válni. Mennyire nem fedi a valóságot az, ahogy a filmekben *gondolkodnak* a szereplők: nyelvtanilag lezárt mondatokban. A valóságban ki gondolkodik így? SENKI. A gondolatok sokkal szabadabbak a nyelvtani törvényeknél.

üdvözli anyját, végtére is a legközelebbi kapcsolódási formát választja. Hiszen nincs mélyebb kapcsolódás a csóknál, szavakon túl – olvashatjuk a könyvben.

Aggodalomra semmi ok. Ha attól tartottatok, hogy egy ilyen vaskos könyvben végig csupán Petőfiről tanulhattok, tévedtetek. Nényei mindenik könyve tartalmaz irodalomtörténeti szeleteket, kitekintéseket. Ha nem hallottatok Wittgensteintől, akkor Petőfi kapcsán most megtudhatjátok, mi a közös a költőben és a német filozófusban. Wittgenstein azt vallotta, hogy amit nem tudunk szavakkal jól megfogalmazni, arról inkább hallgassunk. Ottlik Géza *Iskola a határon* című

regényének főhőse, Medve Gábor is csupán arra vágyik, hogy az anyja szavak nélkül is értse, de kívánsága nem teljesül. Petőfiről tudjuk, hogy különlegesen mély kapcsolata volt az édesanyjával. És talán ez is melegágya a korszakalkotó zseninek: néma gyerekek az anyja értette a szavát. Erre a szavakon túli létre hívja fel a figyelmünket a könyv.

„Kosztolányit, Wittgensteint és Ottlikot kell olvasnunk, mert Petőfit olvasunk. Petőfi nem olvashatott Kosztolányitól, Wittgensteintől és Ottliktól semmit, de mi már elmulasztunk valamit, ha nem olvassuk a Petőfi után élt gondolkodók műveit; Petőfi verse ugyanis Wittgenstein filozófiájának, meg Ottlik és Kosztolányi és még sok-sok más költő, író és gondolkodó életművének fényében kapja meg igazi értelmét. (...) Minél többet olvasunk, ez a vers annál többet fog jelenteni.”

Ha a romantika korszakát a szavakon túl is szeretnénk megérteni, az irodalom visszavág Petőfije kiváló alkalom ehhez. A romantika ugyanis az igazságot szeretné megismerni, a művészetben keresztül felfedni azt, a valóság hidegen hagyja. Petőfi költészete pedig Nényei Pál megvilágításában igazságokat láttat.

Egy maja mese szerint az istenek, miután megalkották az embert, rájöttek, hogy teremtményük túl nagy tudásúra, bölcsre sikerült. Ezért Hurakán, a vihar ura ködöt lehelt az

emberek szemére, és innentől minden a világon titokzatossá és érthetlenné vált azok számára. Márpedig ha a világ számunkra érthetetlen, akkor kevésbé tudjuk benne megtalálni a boldogságot. Ezért a művészetek, az irodalom, a költészet gyógyír lehet bánatunkra, mert azt erősíti, hogy nem vagyunk egyedül a problémáinkkal. Az egyik kedvenc elfoglaltságom, hogy a hangulatomhoz verset keresek. Leveszek a polcra egy kötetet, és véletlenszerűen lapozom fel addig, amíg olyan versre nem találok, amelyik megvigasztal, együtt rezeg az aktuális hangulatommal. És mindig találom olyan verset, ami segít...

Ne feledjétek: „(...) a jó versolvasó nem a költő szándékait fejteli fel, hanem verset olvas, és közben olvas és értelmez, ráismer valamire, amit eddig talán meg sem tudott fogalmazni. Mintha a nap fénybe borítaná azt, ami eddig árnyékban rejtőzött.”

Remélem, méltán tudtam szemléltetni, hogy mire számíhattok ebben a könyvben: Petőfi-igazságok napfénybe borítására.

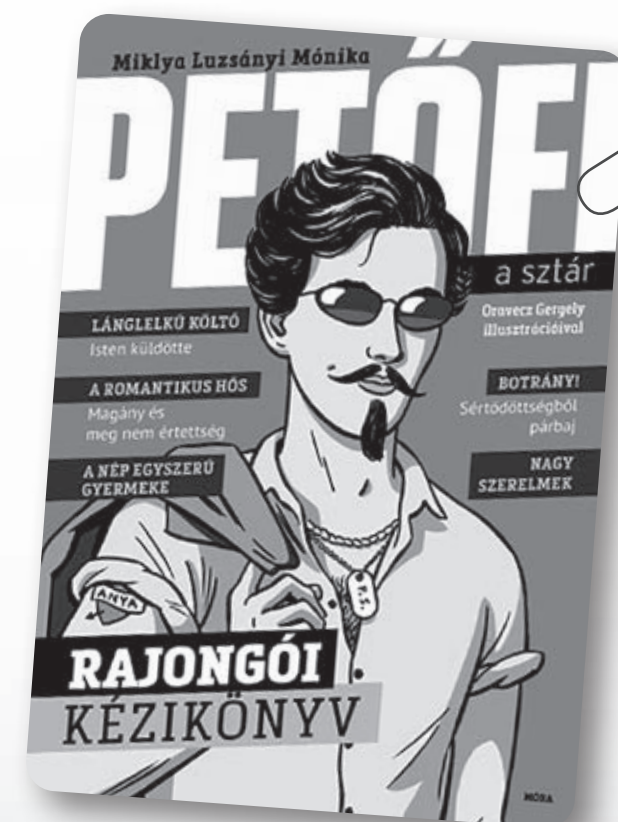
MIKLYA LUZSÁNYI MÓNIKA

Petőfi, a sztár. Rajongói kézikönyv

Illusztrátor: Oravecz Gergely

Móra Könyvkiadó, 2023

Miklya Luzsányi Mónika pedagógus, író. Könyvét a humor mellett alapos kutatómunka is jellemzi. Rövid, tömör, átlátható művét izgalmas formában, kvízekkel gazdagítva írta meg. A *Rajongói kézikönyv* első ránézésre úgy néz ki, mint egy folyóirat: egy vagány Petőfit láthatunk a borítón, nap szemüvegben, anyatetkővel a karján. Oravecz Gergő szellemes képei idomulnak a mű humorához. Ebben a könyvben sokkal inkább az életrajzi események kerülnek előtérbe, egy útikönyvhöz hasonlít. Ha Petőfi-útikalauzra van szükségetek, mielőtt elmélyülnétek költészetében, mindenképp lapozzatok át ezt a könyvet!

Szijasztok!

Én montam, hogy mindenre van megoldás. Nem hittetek nekem. Pedig a hit fontos, esztet mondta a pabbácsi a bér-málási felkészítőn. Igaza lett. Mosmán lehet órán fülessel ülni. A vallásanárnéni megengette. Először tiltakozott, de aztán mikor megtudta, hogy a Máriarádiót hallgatom svájciul, megnyugodott. Mert most pont Svájcban írok. Bázalból. Irhatnék persze Franciaországból vagy Németből is, mert Bazel 3 országban fekszik, de inkább innen írok. Mert itt a legdrágább a bélyeg. Visszatéríti a sulit, és így járok legjobban. Mivel a bélyeget ingyen kapom, de utólag visszatérítik, ezért minél drágább, annál jobb. Esztet kéne tanítsák a suliba, mert ez az igazi üzleti vállalkozás.

Ez helyett hibás fizikai dolgokat tanítanak. Például hogy a kő a tóba dobva hullámokat kelt. Ahol csobban, ott kezdődnek a hullámok. 3 napig dobogáltam a köveket, de se hullám, se csobbanás. Pedig a legnagyobb volt vagy 20 kiló, de ugye csobbant. S nem lettek hullámok. Csak csúsztak a jégen. Az egyik még egy féllábú hatúnak is nekicsúszott. Szegény Gyú. Szinte feláldozta a zéletét a fizika oltárán.

Csillag István illusztrációi

Pár órája egy videót nézegetek a húgom baletelőadásáról. Ő nagyon tehetséges, velem ellentétbe. Pedig annak idején engem is beiratak apuciék balettra, de sajnos nem bíztak bennem a tanárok. Pedig olyan hajlékony voltam, hogy a nagylábujjkámról letudtam rágni a körmöt. Ülve! De így csak melékszerepeket kaptam: a hatyúk tavában iszap voltam, az ember tragédiájában a Fa. Akkor nekem volt a legtöb pattanásom, így almafa lettem. Piros almafa. A videóba sok leánykák táncolják a Díjötöröt. Mindegyik kontyos, de egyiknek sincs dzsem a hajába, érdekes módon. Pedig mama mindig aszonta, hogy konty bele szilvalé. Akkor lehet az volt a divat, most ez. Minden változik.

Még annyit végeztem, hogy Svájcnak van a legkönnyebben megjegyezhető zászlója. Vörös kereszt. Csak ez fordítva van, met igazából fehér kereszt vörösbe. Ezek nagyon fontos dolgok, azt mondta apuci, mert ez az alapműveltséghez tartozik. Nem mintha a googlen nem lehetne megkeresni, de hagyjuk. Megjegyzem. Hamarosan újra jelentkezem tavaszi levelemmel, addig is soxor öllelek a meszi távolból mindannyijátokat.

Sbár itt nincs ki- s becsengetés, azért veletek vagyok, met tudom, jólesik, ugyhogy éjjen a csengő, éjjen a hosszú szünet!

Kirakós rejtvény

„Gyönyörű nyúlfiguránk volt otthon, kétéves gyermeknél magasabb, testesebb, délceg személy, ott állt a lomoskamrában állandó bevetésre készen, anyám örökségként követte a famíliát még dédanyám otthonából.

Illedelmes személy volt, ült szelíden a fenekén, mancsai közt barna kosár, amelybe szégyenemre sose került édeség, apám nem tűrt nyulat, csibét a húsvét kellékei között. Az ABIGÉL intézetben nagyhéten már nem volt tanítás, a megelőző hat nap bűnbánati szakasznak számított, az oktatás hat napon át félórával később kezdődött reggelente, tanítás előtt házi istentiszteleteket tartottunk, úgynevezett csendes napokat, virágvasárnap az iskola imatermében felvettük az úrvacsorát, s másnappal, a rá következő hétfővel megkezdődött a kéthetes húsvéti vakáció. Családon belül is lelkünk előkészítésével foglalkoztunk, apám bezárt zeneszekerényt, zongorát, ki milyen szórakoztató könyvet olvasott, beszolgáltatta, nekem könyveim mellé papírt, ceruzát, megkezdett írásműveimet is félre kellett tennem, a család szelleme csendet követelt, a nagyhét eseményeinek lélekben való követését, bűnbánatot. Nem körbe vagy előre néztünk, hanem hátra, saját nem kellemes titkaink, bűneink világába, nem szólhatott a rádió sem. Nagypénteken, a reformátusok hivatalos halottak napján sorra jártuk a temetőket, meglátogattuk az ott pihenő nagyszülőket, aznap teljes böjt volt, s bár az engedélyezett, aszalt szilvából főzött leves a tálalón állt, sose szegte meg senki a megtartóztatás idején, a feltámadás és a beállt ünnep aztán annál diadalmasabb és ragyogóbb volt. Megvallottunk mindent, amivel Istent vagy embertársainkat megharagítottuk, aztán megkaptuk a feloldozást, s az

irgalom igéi ragyogásában a húsvét ígérétevel a tavaszi napfényben egymásra mosolyogva éltük át az ünnep üzenetét, amely a hitet jelentette: egyszer majd el kell szakadnunk egymástól, nem örök a válás, a feltámadás ténye ránk sugározta a valamikori viszontlátás fényét és az újraegyesülést azokkal, akiket szerettünk.”

Helyezd el az alább megadott szavakat, be-tűcsoportokat a hálóban, majd olvasd össze a számozott négyzetek betűit. Megfejtésként az idézett novella címét (számozott négyzetek) és szerzőjének nevét (kiemelt középső sor) kapod.

Kétbetűsek: AF, IA, IT, KA, LE, LZ, ÓÓ, SZ, TE, TM;

Hárombetűsek: AÁS, AKE, AKS, ÁLE, EYV, KDD, LEN, LMÚ, NAB, NAR, OMN, RII, ROT (német piros), ZRÚ;

Négybetűsek: ANYA, CSAK, EMIL, KEND, LEDA (Jupiter-hold), LIDO (olasz tengerpart), OSLO, SIMA, TRIÓ, TROO (franciaországi település);

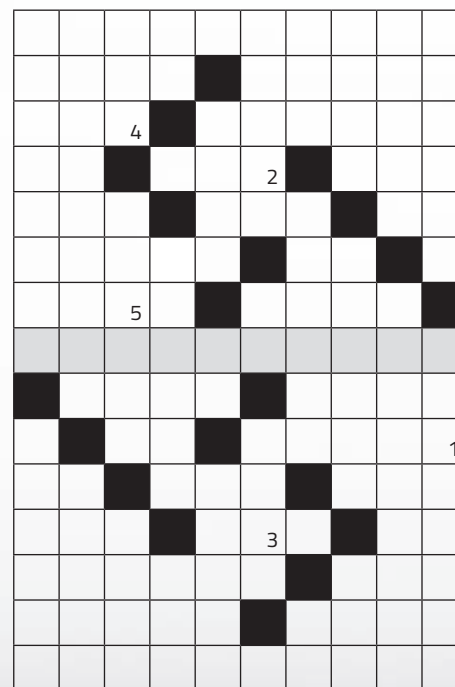
Ötbetűsek: AKIRA (Kuroszava, japán filmrendező volt), ELEVE, ÉVIKE, IOANA, LEOLD, MEREV, ODERA (német-lengyel határfolyó), ÓRIÁS;

Hatbetűsek: ALÁTÉT, BARACK, FOGSÍN (Í = I), KADDIS, LOBITO (angolai város), SASSZÉ, SOLARI (Santiago, argentin labdarúgó), TEMARA (marokói város);

Nyolcbetűsek: AKARATOS, ASZTALOS;

Kilencbetűsek: KIREKESZT, ODARAKODÓ;

Tízbetűsek: AKLI MIKLÓS (Mikszáth Kálmán regénye), TELEVÍZIÓS.

A februári rejtvények megfejtései:

Szókereső:

Csoóri Sándor gyermekverskötetete:
Lekvárcirkusz bohócai

Skandi:

Csoóri Sándor verssorai a hálóban

De érdekes volna,
ha kutyabál volna,
s farsang napján
minden kutya
bálba kutyagolna.

Locsolóvers a hálóban

Száz évvel ezelőtti húsvéti képeslap

	3.		Tesla		Nyomatványon kitöltendő rovat	Adottság része!			Orosz repülőgéptípus	Mindenki hallgat rá
	1.		Partizán				Ö	Ha (angolul)		
								Igekötő		
	Mega									
	Ráspollyal eltávolító									
	Bobby Ewing testvére a Dallas sorozatban				Testrész					Nitrogén
					Steril rész!				Női név	
Irország ír neve							Kérdőszócska	Rövidülni kezd!		
árnyékában (film)							Aerodrome Traffic Zone	Hajszínező márká (TIGI)		
	Gyakorlat, szokás	A torok része	... Miklós (Mikszáth)		X... (filmsorozat)	Bern folyója				
			Páros gyepl!							
Az a hír járja (két szó)							SZ			
Forradalmár volt (Emiliano)					2.					A
					Kezdődik az abécé!					
Fura tagok!			Kettőzve: nagypapa Kovács András Péter	Ellenérték			... Paolo Pasolini Tökés, kizsákmányoló			
				Izzószálak!						
Finn író (Kannó)					Lebeg a közepe!				Elem!	
					Dugi ... (horvát sziget)				A múlt idő jele	
	Randevúzó (szleng, O=O)					Vaj, románul				Névelő
4.						Esni kezd!				Törökországi város
		Falragasz						Hajófar		
Szekundum		A levegő ... (filmsorozat)						Népies gabonacsónk (O=O)		
			Német motorkerékpár volt		Nem szoroz				Dáridó lesz!	
Zuhanni kezd!			A tricum és stroncium vegyjele		Női énekhang				Save Our Souls	
Ésszel felfog			Fejtartó!	NY			Hidrogén-klorid			
			Kobalt vegyjele				Üres karéj!			
Francia matematikus, fizikus (Blaise)						Királyi fejdísz				
						Oxigén				
	P			S						

Cimbi képtára

KÖNYA ÉVA

Nyulak a festészetben

A keresztény ábrázolásokon a Szűz Mária lábánál ülő – a középkori hiedelem szerint párosodás nélkül is szaporodni képes – fehér nyúl a tisztaság szimbóluma (Tiziano Vecellio: *Madonna a Gyermekekkel, Szent Katalinnal és nyúllal*, 1530)

Hans Hoffmann élethűen ábrázolt nyulát az erdő fái, apró állatai (lepkék, csigák, szöcske) és virágai veszik körül (*Mezei nyúl az erdőben*, 1585 körül)

Vincent van Gogh jellegzetes, hullámzó ecsetvonásokkal megfestett mezőjén a nyulaknak jóformán csak a körvonalai láthatóak (*Mező két nyúllal*, 1889)

Ferdinand du Puigaudeau festményén a lányok a régebb népszerű (okostelefonról ma is letölthető) kézárnjátékkal szórakoznak (*Kínai árnyak – a nyúl*, 1895)

Oskar Kokoschka osztrák expresszionista festő csendéletén a nyúl, a macska és a csecsemő (puttó) együttese feszültséget, nyugtalanságot sugároz (*Csendélet puttóval és nyúllal*, 1913)

Joan Miró katalán művész kubista hatású festményének nyula – a hallal, a kakassal, a zöldségekkel és a korsóval együtt – csupán az asztali örömeket jelképezi (*Csendélet nyúllal – Az asztal*, 1920)

RENDELD MEG
MOST A
CIMBORÁT!

Előfizetési díj: **30 lej**
(a 2023–24-es tanévre)

A Cimborá ára nem előfizetőknek:
4 lej / lapszám.

- keresd az iskolai terjesztőnél
- érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon
- írd a cimboramail@gmail.com címre

www.cimbora.net